

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

שנה 1 (תשפ"ב)

מאמרים נבחרים משכונות חמדה, שווים לכל נפש מכוונים ומרוממים
מכתבם וכלשונם מותר הספרים הקדושים

פסח

זהר המבואר
הפּתּוּר וְהַכּוּד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר שמחה" נהריה
על שם כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

מהדורת 'קרון מצלי ברכה'

ישיבת אביר יעקב
אור מאיר שמחה
נהריה

מכון אור לישרים

ירושלים - נהריה

אוצר פניני החסידות

אוצר כלום
לפרשת השבוע

פסח

זה הענינו פרסם הפעל שם טוב ז"ל בעולם שקל
מי שמפריד את עצמו מהצדיק, ואומר בלבבו מה לי לנסע
לצדיק הדור לבקש תורה מפיו, הלא כמה ספרים קדושים
במוסר השכל דרושים לכל חפציהם בתורה ויראת שמים.
אבל באמת אין זה פלוג, כי ראית פני הצדיק הוא מבטל
ממנו כל המדות רעות, דהינו העצלות ועצבות וכל
התאוות רעות והמנא לצלן. וגם בצדקה מה שנותן לצדיק
זוהי למדות טובות, וכל חסרונו ישלים על ידי דבוק
חקמים (תפארת שלמה שופטים)

אוצר פניני החסידות

קדו לראובן | נספי ענגועים וכמיהה למצות ההג וקדשת ליל הסדר א
שפת אמת | הטוב הוא על ידי התלהבות ויודו אש פלב וממלא שנרפים
 המחשבות הרוות |
דברי בינה | גליל בדיקת חמין יש לשוב בתשובה על כל עניני הרשות
 המשנה החולפת |
ישמח ישראל | סכחת הצדיקים בעת שאיבת מים שלנו מחמת שראו
 את שמחת המים על התעלותם במצוה זו
בני עין | ערב פסח בשעה ששית הוא עת רצון הגדול יותר בשנה ג
גנוזי היקר | רמן ישב לטרם ולהדיע בעשית מצות בערב פסח
בני יששכר | עשית המצוה הפלחמה מאינה אור הפנימי והקמרות
 והצדיקים מאירים את אור המקור
פרי צדיק | הצפייה בדורותינו להקרכת הפסח משפיעה ככת
 הקרכת |
קדשת ליל | התלהבות אמתית בליל הסדר אינה נמנת לאדם לישן ד
הבת הלאומיים | על האדם לדמות לעצמו גליל פסח בתפלת ערבית
 ובסדר הקדוש, קמוש עומד בקרב מלאכי מעלה בגן עדן, משבח לשמו
 הגדול וסועד מעין השעודה שלעתידי לבא
דברי שמואל | לעורר האדם כאילו שב בחנה מהעולם העליון
לוקוטי ישוחות | ביציאת מצרים היתה לדת עם ישראל | היותם לעם פעל
 בהם אחרות |
זרע קדש | אף אם יספר האדם ביציאת מצרים אף שנים לא יגיע לקצה
 הספור |
אוצר ישראל | גליל הסדר מתגלה אור השכל והאמונה ונקנסים הדברים
 בלב הבו ומאמין בהם |
תפארת שלמה | אכילת מצה דומה לאכילת קדשים ומטהרת ומקדשת
 פנימיות האדם |
אמרי נעם | צדיקים מרגישים באכילת מצה קדשה הנפלאה ולהמון העם
 המצוה מסבצת להנצל מהצד |
הגשפ"ם שם משמואל | ענין ארבע כוסות - אורות גבוהים הנקנסים
 ללבבות בני ישראל לעוררם להתרפע על אביהו שבשמים
דבר חיים | שומעית קול השופר כבר בהסבה
מהי"ד מבעלזא | גליל הסדר איננו זמקום למלאכים שכיניסו אותו
 לקדושה
דגשות חתם סופר | רמן כל השימים בדרך עבודת הבורא יתקדו
בגרות המים | רמן נקלא על ענין האחרות
בינת ישראל | השעם שאין מקור שמו של משה רבנו בהגדה
בגדי השרד | תחלת ההגדה נתקנה בלשונו תרגום מעין אמירת השדיש
 בלשונו תרגום להגן מהחצונים
דמשק אלעזר | ייחתי ויכול ייחתי ויפסתי - שיבואו המשיחים וידלג על הצרות
 וחבלו משיח
אור גנוז | גליל הסדר מתעוררת אהבה בין הקדוש ברוך הוא וישקאל
 ומתפסיע על ידי שכל אחד מציע לפני השני את טענותיו ומענותיו יא
ספר הזמנים | השעם פנימי של האדם גנוזים הדורות העתידים לצאת
 ממנו ולכן אלו לא יצאו אבותינו היינו אף אנו במצרים
בית אברהם | ואפילו גלנו בחיים וכו' מצוה עלינו לספר - לכל אחד
 רגש שונה בעבודת הבורא ועליו למסור זאת לרעהו
אהל ישכר | מצוה עלינו לספר - ספורי חסידות
שמחת הרגל | אבותיהם של תנאים אלו לא היו בשעבוד ובכל זאת הרבו
 הם לספר ביציאת מצרים
פרי צדיק | מדוע לא נמצא במדרשי חז"ל מה שחדשו התנאים כל אותו
 הפילה
אמרי פנקס | להביא לימות המשיח - על ידי ספור יציאת מצרים
 והאמנה מקרבים ביאת המשיח
בית אהרן | הרשע צמוד להקם בני שישמרו עליו שלא יצא מהקלל יד
חשבה לטובה | הרשע מייאש עצמו ואינו מאמין שביקלתו לצאת ממ"ט
 שער טקאה
תורת משה | אהתה הקהנה את שניו - אהתה האב גרמת את לבן | על
 ידי קיום המצות משהש ולחזין מגיע הבו לאי שמירת המצות וקפידה
 בעקר
אמרי יהודה | שאינו יודע לשאול - עם ישראל לעולם אינם שואלים
 שאלות על ההגדה הבורא
 טו

בית יעקב | יעקב - ברנע אחד התהפכנו מקצה אל קצה
בגדי השרד | בגי ישראל נטלו לעצמם את יצוצות הקדושה שהיו
 במצרים
רמתיים צופים | ענין המשא ומתן ללקט נצוצות | מעשה באחד שנסע
 למסחר לאיץ אחרת וזר ללא רוח והתרעם עליו רבו
מקור ברוך | מרימים הכוס לומר ששנאת העמים לישראל היא מחמת
 שאיננו שותים מינה ומתעקרים עמם
בית אברהם | העצה בעת נפילה - סימני אמונה פשוטה
בינת ישראל | תפלה שקטה מתוך צפייה לישועת ה' עדיפה על זעקה
 גלויה
ישוש יעקב | פרישות דרך ארץ - בעת צרה על האדם לפרש מדרך
 הטבע וישע
תולדות אדם | רפי יהודה הטמין הדבר ברמן להסתיי מהמקטורגים יז
זו זכב | בצאת ישראל ממצרים חשק לפס ללכת אחר השם ורצו אחריו
 באהבה ואפלו תשובה לא עשו
בתי הנפש | על האדם להראות התלהבות והכר לאנשי ביתו בעת ספור
 יציאת מצרים
מאמר מרדכי | שלחן ערוך קאלה להמשיכת פרנסה לכל השנה
שער יששכר | פאשר ממשמש ומגיע חצות ורואים שעדין לא נבנה הבית
 מתאבקת עליו קאלו בחרב בימנו
תפארת שלמה | גליל ההתלהבות שבאמירת ההלל לאחר אכילת הפסח
 היתה באומת כל הקהלים
אמרי חיים | שבת קדש הוא יום שאינו יום ואינו לילה
שמועת יעקב | הצדיקים וכולים להביא את המשיח אולם מבטלים דעתם
 לרצון הבורא
יד יוסף | בזמן הגלות היו בוחנים את בני הבית בפיש זה האם זכרים את
 יסודות הקדוה
 טז

אוצרות האוני הדורות

זאת יהודה | אכילה ראשונה של מצה זכר ללות מצרים, ואכילה שניה
 של אפיקומן רמן להחיות היציאה
דושי הגלן | אכילת מצה ראשונה של המוצאי זכר יציאת ישראל
 על פניו לשרים למקום המקדש
שית יצחק | סבורת הנפש על ידי אכילת מצה
לב אריה | ארבעה כוסות קנגד ארבעה פעמים פ"ו שנה שנצולו מן
 השעבוד
צמח דוד | ארבעה מיני אגלות שצריכים הדואה
מרגה לספר | ארבעה כוסות קנגד ארבעה דברים שנגאלו בזכותם
עץ הדעת טוב | אכילת הכרפס זכר לנס הצלת התינוקות שהיו מבצבצין
 ויוצאין בעשבי השדה
הגדת נפתלי שבע רצון | טבילת הכרפס במי מלח זכר להצלת ששים
 רבאו לדי ישראל שנסלכו לאור
ישמח משה | זכר בזה הם
מקור חיים טור בקרת | זכר לאכילתם של ישראל במדבר בתוך עני
 הכבוד
פירוש הגדה של פסח | זכר ליציאת מצרים בשלוה בדרך המלכים
 שרובצים על משותפותם
תולדות משה | זכר לאכילת פסח מצרים בחשוון
שני לחות הגרית | התעוררות הנסים על ידי ספור הנסים / דבקות בה'
 יתקדו על ידי ספור יציאת מצרים
מגיד דבריו ליעקב | הפעם נסים על ידי ספור יציאת מצרים
יד מצרים - יד חזקה | שמירת ספור יציאת מצרים קקרון פסח בזמן
 הבית
יד יוסף | אכילת ביצים זכר לפסירת אברהם אבינו בערב פסח
ערך שי | סעודת הבראה של יצחק אבינו בגליל פסח
תפארת יעקב | זכר לחרונו המקדש שנגרם בשל דמעותיו של עשו בגל
 פסח
מעשי צדיקים
ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה
זוהר הקדוש | עם פרוש הכתר והכבוד
 לו

חג הפסח

חסד לאברהם

רבי אברהם אזולאי זיע"א

הקדוש ברוך הוא חשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח, וצוה לישראל בכל שנה שייעשו שבע ימי פסח בהשפנת חמץ ובאכילת מצה. וסוד הענין הוא, כי היותר רשע שבישראל אף על פי שירבה לפשע ולהרע, אי אפשר לכנס בהיכל התמשים של טמאה עד שירשע ויפשע ארבע מאות ימים רצופים זו אחר זו.

ובכל שנה ושנה שלשים יום קדם הפסח השם יתברך עושה להם לישראל משא פנים ברב חסדיו, ומתחיל להוציא נפשותם מהיכלות הטמאה מעט מעט שעור חלק אחד משלשים בכל לילה, באפן שבלי בעור חמץ כל פושעי ישראל עומדים בפתח היכל החיצון מהתמשים שעור חלק אחד משלשים משעור הפמות שהיו נכנסים ליל שלשים ואחת קדם הפסח, ובלי פסח אינם נכנסים כלל ועקר וכלם פטורים ובני חורין, ונזרה חכמתו יתברך להיות חרות נפשות בשלשים יום מעט מעט שלא ירגיש סמא"ל כל כך צער ולא יקטרג

(מעין ב נהר נז):

הכנה לחג

אמרי חיים

רבי חיים מאיר מוויז'ניץ זיע"א

נשפי גענועים וכמיהה למצות החג וקדשת ליל הסדר

צריכים לשאל ולדרש בהלכות פסח (פסחים ו), רצה לומר לדרש מאת השם יתברך בתשוקה וגעגועים שנוזקה עד מהרה

לילך לסדר השלחן בפסח, לקנים אכילת מצה ושאר המצות שבלילה הנה, ומגדל הצמאון להסדר יום לשנה יחשב אצלו.

את חג המצות תשמר שבעת ימים תאכל מצות פאשר צויתך (שמות כג טו). 'תשמר' מלשון 'ואביו שמר את הדבר' (בראשית לו יא). אם תחכה לחג המצות, תעשה הכנה בהשתוקקות וצמאון נפש, אז תאכל את המצות פאשר צויתך.

צמאה לך נפשי כמה לך בשרי (תהלים סג ב). נפש רמו למצה (חכמי האמת), 'בשרי' נוטריקון רבי שמעון בן יוחאי, יש לי צמאון אל המצה וכמיהה למאמר הזהר הקדוש (ח"ב מ): פקודא בתר דא שאומרים בליל הסדר.

נתת שמחה לבני מעת דגנם ותירושם רבו (תהלים ד ח). 'דגנ' רמז למצה, 'תירוש' - לארבע כוסות, דוד המלך עליו השלום אמר, אני מתמלא שמחה בעת שאני מזכיר את עצמי בזמן הקדוש של ליל הסדר, שאז המצה והכוסות הם ברום המעלה:

ענין ביעור חמץ ורמזיו

שפת אמת

רבי יהודה לייב מגור זיע"א

הבטול הוא על ידי התלהבות ויקוד אש בלב וממילא נשרפים המחשבות הרוות

וזהו ענין בעור חמץ כדכתיב (שמות יב טו) 'תשביתו שאר', פירש רש"י (פסחים ד: ד"ה בביטול בעלמא) תבטלו, ובאמת אמרו אין בעור חמץ אלא שרפה (פסחים פ"ב מ"א), כמו שהקשו התוספות שם (ד"ה מדאורייתא) על רש"י.

מים שלנו

ישמח ישראל

רבי יחמיאל ישראל יצחק מאלנסנדר זיע"א

שמחת הצדיקים בעת שאיבת מים שלנו מחמת

שראו את שמחת המים על התעלותם במצנה

וז

מצינו מכמה גדולים ששמחו מאד בלקיחת המים שלנו למצה יותר מכמה מצות הגדולות מאד כמו אתרוג וספה וכדומה וכו'.

והנה אחר חרבן בית המקדש לא נשאר לנו שום מצוה התלוי באכילה כי אם אכילת מצה, והאכילה הזאת אי אפשר בלי מים, וממילא המים ששים ושמים בשמחה נפלאה שזכו להעשות נטפלים להמצוה הזאת ושיחקרבו להבורא ברוך הוא.

וצדיקים ופי הרואים, רואים בעינים פקוחות שמחת המים שמתקרבים להקדוש ברוך הוא, מזה יגדל שמחתם ביתר שאת אשר זכו למצוה יקרה הזאת אכילת מצה מיכלא דמהימנותא, ושעל ידי המצוה נזכה לתשובה שלמה להגיע לבחינת 'ולקרוב' (ראה ברכות לד:) להתקרב להקדוש ברוך הוא, ועל ידי שמחה הגדולה הזאת זוכים לבדק חמץ ולבטלו בכל מיני בטול ובעור, לבצר ולבטל כל המצייקים לשכינה ולבני ישראל.

אף שאיננו רואים בעינינו כמו הצדיקים אנו

מאמינים ושמים

ואם אמן כי אנחנו אין לנו עינים פקוחות מסבת חטאינו, על כל פנים מאמינים אנחנו בזה, ומהאמונה נזכה גם כן לשמחה של מצוה, ונזכה על ידי השמחה לעינים מאירות לחפש כל נגיף הנפש ולבדק חמץ בחורין ובסדקים, וכמו שאמר הכתוב (משלי כ

כו) 'נר ה' נשמת אדם חפש כל תדרי בטן',

אכן הרמז, כי זה הבטול בלב – מרב התלהבות הרצון לה' יתברך נשרף ומתבטל המחשבה זרה, פענין בטל רצונך מפני רצונו (אבות פ"ב מ"ד), מפני רצונו דיקא, מרב אהבה ודבקות וכלות הנפש לעשות רצון ה' יתברך – עד שכל הרצונות יתבטלו כהמס דונג מפני אש.

בנימים אלו מתעורר כח לבטל את החמץ

הרוחני

ובודאי בימים אלו קדם פסח מתחדש אהבה ורצון בלבבות בני ישראל, הם הימים שפטר בנו ה' יתברך ועשו בני ישראל מצוה הראשונה בשמחה, לכן עדין בימים הללו מתעורר אהבת בני ישראל לה' יתברך, לכן בכת זה יכולים להשפית ולבטל החמץ (צו תרמ"ד):

ליל בדיקת חמץ

דברי בינה

רבי יצחק יעקב מביאלא זיע"א

כליל בדיקת חמץ יש לשוב בתשובה על כל

עניני הרשות מהשנה החולפת

אור לארבעה עשר בודקים את החמץ, הינו שצריך לקדש את עצמו בכל עניני הרשות שלו מכל ימות השנה שעברה אם היה בפגנה הראוי, ולראות היטב אם אכילתו היה בבחינת אור הגר הרומז לאור וחיית הקדשה מהשם יתברך השופע בכל דברים הגשמיים.

כי פשטתכל האדם על חיות ואור הפנימי שבכל דבר, יוכל להעלות את דברי הגשמיים לשרש הקדשה העליונה, ולכן צריך האדם באור ליל י"ד לקדש את עצמו ולהתקשר באור הפנימי וחיית השם יתברך השופע בכל הדברים, ועל ידי זה יתעלו כל דברים הגשמיים לשרש העליון:

לדבר מצוה יִכַּפֵּר לוֹ מֵה שֶׁפָּגַם וְשַׁחַת זְרָעוֹ הַדּוֹמָה לְזָעָה, עֲכָשׁוּ יִתְכַפֵּר לוֹ מֵה שֶׁמוֹצִיא זְעָה עַל דְּבַר מִצְוָה, וּבָאָה הַתְּשׁוּבָה מֵעֵין הַמְּשׁוּבָה. וְכֵן הִרְמָזוּ עַל נִכּוֹן דְּתַקּוּן הַבְּרִית הוּא שִׁיעָשָׂה מִצְוֹת עַד שִׁיזִיעַ:

בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

רבי צבי אלימלך מדיינוב זיע"א

עשית המצוה כהלכתה מאיכה אור הפנימי, והחמרות והדקדוקים מאירים את אור המקור

הנה ביאת האדם אל עולם הזה להאיר רמ"ח אברי נשמות על ידי רמ"ח מעשה המצוות שמקיימים בעולם הזה, והנה לכל מצוה יש גבול מגבל אופן עשייתה בהלכותיה זה פשר וזה פסול, אבל דקדוקי המצוות – מה שכל אחד מישראל מדקדק בחמרות לעשותן באופן היותר נאות לזה אין גבול מגבל, כי זה מחמיר בכך וכך וזה מדקדק יותר.

למשל

מצוות מצוה, הנה גבול המצוות הוא לשמר מן חמוצי הן החטים הן הקמח וכן באפייה, הנה הגבול הוא אם שמר משעת טחינה [לדעת רב הפוסקים (אורח חיים תנג ד)], ובשעת אפייה לא הניח העסה בלא עסק ח"י מינוטין, הרי זה מצוה כשרה למצוה, ואם לא שמר משעת טחינה, או הניח העסה בלא עסק כנ"ל פסולה למצוה.

הנה זה גבול המצוה, אבל המשפיל המדקדק במצוות השם יתברך באהבה מדקדק לשמר החטים משעת קצירה [לדעת פמה גדולי פוסקים כן הוא הלכה ואינו מצד החמרא], ובעסק האפייה לכל תשעה העסה כרגע, והמדקדק יותר מכין לכל מצוה פלים אחרים וכדומה חמרות לאין משער.

תדע ידידי שכל זה לא דבר ריק הוא, ואל תדמה בדעתך שאין זה מן הצורך, רק

על ידי שמרגיש שנושמתו נר ה' חלק אלקי ממעל על ידי זה אֲחַפֵּשׂ כָּל חֲדָרַי בְּטָן׃

ערב פסח

בת עין

רבי אברהם דב מאבריטט זיע"א

ערב פסח בשעה ששית הוא עת רצון הגדול יותר בכל השנה

כשאדם רוצה לשוב מחטאיו ולקבל עליו על תורה ומצוות, צריך מקדם כל דבר לתקן את מעשיו הרעים אשר עשה מקדם, הן מה שעבר על לא תעשה והן מה שבטל מצוות עשה, ובלתי זה אי אפשר לו לעסק בעבודת השם, כי העון עצמו מקטרג ומבלבל אותו מעבודת השם יתברך.

ואפשר לומר שזה ענין ערב פסח בשעה ששית, שאז מתחיל זמן הבעור ד' מדות הרעות. וכשאדם חוזר בתשובה שלמה לפניו יתברך מבער ומבטל בלבו כל מעשיו הרעים, אז הוא העת רצון לפני הבורא ברוך הוא יותר מכל השנה, והבא לטהר מסייעין אותו (שבת קד):

אפיית מצוות

גנזי המלך

רבי יעקב אביהצורא זיע"א

רמז שיש לטרה ולהזיע בעשית מצוות בערב פסח

כראשית ראשי תבות תקון ברית יעשה ר'קיקין א'ף ש'יזיע. בא לרמז דמתקוני הברית ישתדל בערב פסח לעשות המצוות בעצמו ויטרח עד שיזיע. ובזעה שמוזיע

איזה טעדיקי לפטר את עצמו מן המצות ותהי להם לשמחה (חודש תשרי מאמר ט):

הקרבת הפסח

פרי צדיק

רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א

הצפיה בדורותינו להקרבת הפסח משפיעה כבעת הקרבתו

גם בדורותינו אלה שאין לנו מקדש להקריב הפסח, הקווי של כל נפש ישראל אשר מצפה לזה שאם הנה ביכלת בכל לבו ונפשו הנה מוכן להקריב הפסח, הרי זה חשוב לפני השם יתברך כאלו הקרבנו הפסח, להיות נשפע קדשתו זאת עלינו כמאז, ורחמנא לבא בעי (חג הפסח - אות ד):

ליל התקדש חג

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א

התלהבות אמיתית כליל הסדר אינה מנתת לאדם לישן

כשארם מדבק בזה המחשבה תמיד שהכל מאתו יתברך ואינו תלוי כלל בטבע, אז כשפא ליל פסח ומתוך ספורי יציאת מצרים נתלהב האדם בקרבו ומחשבתו זכה וברורה וצלולה להאמין ולספור בנסים נגלים ביציאת מצרים, ומחמת התלהבות אינו מניח לו לישן כל אותו הלילה של ליל ראשון של פסח, ומחשבתו אינו נעשה עיף ויגע כל אותו הלילה ומחוחיו אינם נופלים:

תבונן אשר כל החמרות ומלי דחסידי בכל המצות מיצרך צריכי מאד לנפש הישראלית לקבלת על מלכות שמים שלמה פנ"ל.

דהנה כל מצוה מיוחדת להאיר איזה אבר באברי נשמתו, הנה על ידי עשיית המצוה בפעל בגבול כפי הדין המגבל מאיר אור הפנימי של אותו האבר, שהאור הפנימי הוא גם פן מגבל בגבול הפלי, ועל ידי מלי דחסידי והחמרות שעושה בהמצות יותר מן הדין המגבל, וזה הוא מבלי גבול [כי כל אחד יכול להחמיר ביותר], הנה על ידו מאיר אור המקיף שבאותו אבר שהוא גם פן אינו נגבל בכלי.

וכל מה שמדקדק האדם ביותר ומחמיר ביותר באפני עשיית המצות הוא מאיר ביותר מרחוק את האור מקיף, ותדע שעל ידי הארת אור מקיף בורחים כל החיצונים, כמה דאת אמר (דברים כח ט) ויראו כל עמי הארץ כי שם י? נקרא עליוך ודיקא, אור מקיף את איש הישראלית, ויראו ממך. והטעם שמתיראים החיצונים מן אור המקיף כי הם חיצונים ואין להם מקיף, בסוד הכתוב (בראשית ג א) והנחש היה ערום, ודי בזה למשכיל.

לאמות העולם אין אור מקיף ומשום כך אינם מחמירים במלי דחסידי אלא עושים רק את מה שמחובים

ומעתה בין תבין את אשר לפניך, שלא תמצא בכל האמות מי שיעשה איזה מצוה בדקדוק ובמלי דחסידי, אפלו אם תמצא אחד מרובא ורבות שישמר מצות בני נח, הנה לא ישמר רק דבר המצטרף בהכרח, אבל לא יחמיר בחמרות ובמלי דחסידי בשום אפן.

כי החמרות מלי דחסידי הם מפאת אור מקיף, והעכו"ם אין להם מקיף, על פן אפלו אם יעשו איזה מצוה יעשו רק בדרך על ומשא כבוד מה שהוא בהכרח, וכשימצא

חובת התלמידים

רבי קלונימוס קלמיט מפיטצנא זיע"א
על האדם לדמות לעצמו כלייל פסח בתפלת
ערבית ובסדר הקדוש, שהנו עומד בקרב
מלאכי מעלה כגון עדן, משבח לשמו הגדול
וסועד מעין הסעודה שלעתיד לבא

ימי הפסח הקדושים באים, בקדשתם אותנו
מבית ומבחוץ יקדישו, ובאורם אותנו
ימלאו אף יקיפנו. רק להודות ולהלל לשמו
הגדול, שזהו תכלית כל הבריאה ושלמות דרי
מעלה עם דרי מטה.

ותכף כשמיגיעה תפילת הערב בליילה ישמח
האיש בגדל זכותה, ויחשב, מה מאשר
אני שזכיתי אל השלמות ועליתי אל העולם
העליון, הן אמת שיש לי דאגות גופניות
ורוחניות, אבל עתה את הכל השלכתי ממני,
גם את כל העולם אף את עצמי פשטתי ממני,
ואין לי עתה רק לעמוד בתוך המחנה הגדול
של מלאכים אופנים וחיות הקדש לברך ולהלל
לשמו הגדול, לגלות ולהאיר את אור אין סופו
יתברך גם בארץ וגם בקרב נשמתי וגופי.

וכל כף תרב שמחתו וכל כף תגדל התלהבותו
עד שרק בקשי יעצר את גופו מבלי רקד
מן הארץ עד לרקיע, ומבלי התפרק והתפקע
כמעט.

ואחר כף כשבא אל הסדר, יציר לו עתה
שהוא כגון עדן, והסעודה מעין הסעודה
של סעודה לעתיד לבא היא, הכל מתערב
לקדשה אחת, אכילת מצה ומרור, אמירת
הגדה, שחנת יין של הדי כוסות הארת יין
המשמר, ושוב הלל ושוב שירות ותשבחות
לה' המשבח והמפאר, מלאכי מעלה עומדים
צפופים להקשיב לרונתנו ואבינו מלכנו עומד
ישמח ומתענג לקבל את שירתנו ותהלתנו
כנודע מזהר הקדוש.

וכל תבה שאומר האיש הישראלי על הסדר
מרגיש בעצמו את קדשתה, אהובה וענגה

לו, שמח ומתקדש בה עד שממש חבל לו
על שפכר נשמטה ממנו, רוצה הוא לכפלה
עד אלה פעמים, ולא להנתק ממנה, בטל הוא
כלו אליה וכודע לפני מתיקת הדבורים חתיכות
יריעות ספר התורה של הקדוש ברוך הוא
אשר בפניו. וכאמור צריכים להשאיר קדשה
זו על כל השנה ובאורה נסע תמיד ונגלה (מכתב
לאנשי שלומו):

לבישת קיטל

דברי שמואל

רבי שמעלקא מניקלשבורג זיע"א

לעורר האדם כאלו שב בחזרה מהעולם העליון

[נהגו] ללבש הקיטל, כדי לציר לפניו כאלו
היה כבר בעולם הבא ורצה התחיה
שלו ופסק בעצמו הפסק לעשות לו כל הענין
כפי הראוי לו, רק נתנה לו הברכה לשוב עוד
כאן כדי לתן מעשיו, ובנדאי משם והלאה
רצה להוסיף מחל על הקדש.

משום זה צריך ללבש הקיטל, כאלו היה
שם ובא לכאן שנית לחג עצמו. ובזה
יהיה שמח וטוב לב לתן שבח והודיה על
שפטרו מדינו והולף לשלום, ומוסיף והולף
ממדרגה למדרגה במהרה במינינו:

יציאת מצרים

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א

ביציאת מצרים היתה לדת עם ישראל | היותם
לעם פעל בהם אהדות

ידוע שבעת יציאת מצרים היתה לדת עם
ישראל, כמבאר בנבואת יחזקאל

נלמד היתרון בהיותם לעם לאחר יציאת מצרים: לגבי זה שהיו 'אמה' גם לפני יציאת מצרים:

גדר ה'אמה' שלפני יציאת מצרים ומתן תורה הוא בזה ש'נעשית בעולם אמה שהיא יודעת את ה', זאת אומרת: א, האמה 'נעשית' – מעצמה, על ידי פעלת אנשי האמה, יעקב ובניו כו'. ב, עשייתה וגדרה של אמה זו – 'שהיא יודעת את ה', ש'ידיעה זו היא המאחדת את אנשי האמה להקרא אמה בפני עצמה.

ולכן מצד זה יתכן חס ושלום בטול האמה על ידי זה 'שארכו הימים לישראל במצרים וחרוהו ללמד מעשיהו ולעבד פוכבים כמותן כו' וכמעט קט היה העקר ששתל אברהם געקר וחרוהו בני יעקב לטעות העולם ותעיותו'.

אבל ביציאת מצרים נתחדש ש'בחר ה' ישראל לנחלה', כלומר – א, היותם לעם ואמה בא מצד בחירת הקדוש ברוך הוא, ולא מצד פעלת העם, ב, איכות היותן לעם היא באופן של נחלה, שבני ישראל הם נחלתו של הקדוש ברוך הוא.

ולכן אין ש'ך בזה ענין הבטול וההפסק חס ושלום, ש'חרי בחירת הקדוש ברוך הוא הוא ענין נצחי שאין בו שנוי והפסק; וזהו ענינה של 'נחלה', דרשה אין לה הפסק.

הטעם שנגאלו ממצרים על אף שלא היו ראויים

ומעתה מוכן הטעם שנגאלו ממצרים עם היותם במצב של 'חרוהו ללמד מעשיהו ולעבד פוכבים כמותן':

ידוע שאמתית ענין הבחירה הוא פ'שהדבר נבחר רק ברצון הבוחר ולא מחמת איזו מעלה בדבר הנבחר. פי כ'אשר רוצה דבר מפני מעלתו של הדבר ההוא, אין לקרואה

קאפיטל טז ובמפרשים שם. ועל דרך ההלכה אז היתה גרות דעם ישראל (ראה יבמות מו. ואילך), דעד אז לא היו בני ישראל בגדר עם בפני עצמו, ורק ביציאת מצרים נעשו לעם בפני עצמו, וכמו שנגמר 'לקחת לו גוי מקרב גוי' (דברים ד לד).

וענין זה, היותם לעם בפני עצמו, פעל בהם אחדות, שנעשו עם אחד, כלומר, שיהיו חפצא אחת של עם, ולא רק קבוץ של שבעים נפש או י"ב שבטים וכיוצא בזה (מגזע אחד כו').

באור דברי הרמב"ם שעוד קדם יציאת מצרים היו עם ישראל 'אמה' ומה נתחדש בגדר זה אחר יציאת מצרים

ויש לבאר זה, בהקדים מה שכתב הרמב"ם בריש הלכות עבודה זרה, לאחר תאור האופן שנתפרסם שם השם על ידי אברהם ואתר פך על ידי יצחק ויעקב – 'והיה הדבר הולך ומתגבר בבני יעקב ובגלוים עליהם ונעשית בעולם אמה שהיא יודעת את ה', עד שארכו הימים לישראל במצרים וכו'.

וקשה: אם בהיותם במצרים (לפני השעבוד) כבר היו בני ישראל 'אמה' – מה נתחדש אחר פך ביציאת מצרים בענין זה, שהיתה אז 'לדת עם ישראל' (פמבאר בכמה מקומות, כנ"ל)?

ויש לומר שזה מוכן על פי המשך דברי הרמב"ם שם 'עד שארכו הימים לישראל במצרים וחרוהו ללמד מעשיהו ולעבד פוכבים כמותן חוץ משבט לוי שעמד במצות אבות כו', וכמעט קט היה העקר ששתל אברהם געקר וחרוהו בני יעקב לטעות העולם ותעיותו ומאהבת ה' אותנו ומשמרו את השבועה לאברהם אבינו עשה משה רבנו רבן של כל הנביאים ושלחו, כיון שנתגבא משה רבנו ובחר ה' ישראל לנחלה הכתירן במצות כו' – שמה

אוהב ישראל

רבי אברהם יהושע העשל מאפטא זיע"א

בליל הסדר מתגלה אור השכל והאמונה

ונכנסים הדברים בלב הכן ומאמין בהם

כל ימות השנה אף אם יאמר להבין הספור יציאת מצרים לא יהיו אז הדברים מתישבים בלבו ולא יכנסו באזניו, כי זה תלוי באמונת הלב, ולא כל מחא סביל דא. וזהו שאמרה לנו התורה (שמות יג ח) 'בצבור זה', ודרש בעל ההגדה 'לא אמרתי אלא בשעה שיש מצה ומרור מנחים לפניך', רצה לומר בליל פסח שאז מתגלית הארת המוחין אשר רומזין לזה המצה והמרור, ובוזו הלילה מתגלה אור השכל והאמת והאמונה, וחופף בלילה הזה על כל זרע ישראל.

ואז כשתישב לבנה תשובה זו ותגיד לפניו כל הספור הלו אז בודאי יכנסו דברי האב באזני הכן ואמין באמת ביציאת מצרים. מה שאין כן בשאר ימות השנה שאז החשכות גובר בעולם על ידי זה לא יוכל הכן לקבל דברי אביו ולהאמין בהם. ויהי רצון שיקים בנו במהרה בימינו כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות אמן:

אכילת מצה

תפארת שלמה

דבי שלמה מרדומסק זיע"א

אכילת מצה דומה לאכילת קדשים ומטהרת

ומקדשת פנימיות האדם

גדל מעלות אכילת מצה שהוא דומה קצת לאכילת קדשים. כי הנה כל המצות הם נעשים בגופו של האדם מבחוץ, אף מצות אכילת מצה ואכילת קדשים הם נכנסים בגופו של האדם בפנים, לכן נקראו קרבנות, שמקרבת את האדם ברפואת הנפש בפנימיות.

בחירה (תפשית), שהרי אז ההכרעה היא לא מצד בחירת הבורה, אלא מצד מעלת הדבר הנבחר.

ומכיון שביציאת מצרים בחר ה' ישראל לנחלה – לפיכך לא היה נוגע בזה (כל כך) מעמד ומצבם הרוחני (דהיינו מעלתם) של בני ישראל, כי הכל היה מצד בחירתו יתברך (חל"א עמ' 10):

סיפור יציאת מצרים

זרע קדש

רבי נפתלי מרופשיץ זיע"א

אף אם יספר האדם ביציאת מצרים אלה שנים לא יגיע לקצה הספור

בנס יציאת מצרים מצינו דלית מחשבה תפיסה ביה בעולם העליון זה שמשם בא הנס יציאת מצרים, ומשם אנו ממשיכין הארה בכל פסח בנ"ל, כי יסד לנו בעל מסדר ההגדה 'אפלו פלנו חכמים כו' וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משבח'.

ולכאורה אינו מובן מה יהיה הרבוי בספור הזה, כיון שהוא דבר קצוב לומר הנסים שעשה עמנו ונוכל זה לספר באיזה שעות, ומה יהיה עוד הרבוי. ובפרט אם פלנו יודעים את התורה והמעשה הכתובה בתורה הנסים שעשה יתברך, ומה יהיה עוד הרבוי. **רק** על דרך הנ"ל, כי נס יציאת מצרים אי אפשר לספר בלו, כי לית מחשבה תפס תפיסה ביה בעולם זה שמשם נשתלשל הנס, ואם יספר אלה שנים לא יגיע לקצה הספור כיון שאין שעור וערך וקץ להדבר לפי מחשבות אדם לתפס בעולם עליון:

ארבע כוסות

הגש"פ שם משמאל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

ענין ארבע כוסות – אורות גבוהים הנכנסים ללבות בני ישראל לעוררם להתרפק על אביהן שבשמים

בלילי פסח הלכות של ישראל נפתחים, באשר אז הוא ליל שמורים מכחות חיצונים, ועל כן כמו לעתיד לבוא כשיעברו רוח הטמאה מן הארץ שיהיו שערי הלב פתוחים לגמרי ישקה הקדוש ברוך הוא לישראל ארבע כוסות של ישועה, שהם הפוף 'כוס התרעלה' האוטם את הלב ועוטפו, אלא כענין שפתיב 'ופחד ורחב לבבך' (ישעיה ס ה), כן הוא ענין ארבע כוסות של ליל פסח, שאורות גבוהין נכנסין ללכות ישראל ומעוררין את ישראל להתרפק על אביהן שבשמים (הגדה של פסח):

הסבה

דבר חיים

רבי חיים מרדכי מנדבורנא זיע"א

שמיעת קול השופר בכר ההסבה

קבלה מסורה בישראל בשם צדיקים, כי באשר מטים את האזן לכר ההסבה בליל הסדר שומעים את קול השופר, עד כאן.

והענין הוא, כי כבר מלילי פסחים צריכין להתחיל להתעורר בתשובה לקראת יום הדין הממשמש ובא, כמו שאמרנו בזהר הקדוש (ח"ב קפג): ביומא דראש השנה דאיהו יומא דדינא דלאו איהו אלא לאנון דלא נטלו מיכלא דאסנתא ושקו לאסנתא דאורייתא בגין מיכלא אחרא דאיהו חמץ, דהא ביומא דא דראש השנה ההוא חמץ סלקא ומקטרגא עליה דבר נש ואלשין עליה וכו', עין שם.

כי הם תועלת גדול לקדש את האדם בפנים, כמו שכתוב (תהלים קג א) 'וכל קרבי את שם קדשו', כמו שאמרנו חו"ל (ובחים צה): הסקו בפנים, כי נכנס בכל האיברים הפנימים לקדש ולטהר אותם.

וגם ענין אכילת מצה הוא נקרא בזהר הקדוש מכלא דאסנתא, כי הוא רפואת הנפש בפנים, והוא גם כן תועלת לאדם על ידי שמכין את עצמו בהכנה דרבה בתשובה ומעשים טובים שיהיה הגוף טהור ומוכן להכניס הקדושה בתוכו על ידי אכילת מצה. וזהו שכתוב (ויקרא ו ט) 'מצות תאכל במקום קדש' בהכנה הראויה, אז 'בתצר אהל מועד יאכלוה' כמו אכילת קדשים בתצר אהל מועד:

אמרי נעים

רבי מאיר מדז'יקוב זיע"א

צדיקים מרגישים באכילת מצה קדושה הנפלאה ולהמון העם המצה מסיעת להנצל מהיצר

הנה מצינו אשר מצות מצה נקראת גם כן בשם 'לחם עני' (דברים טו ג), ונקראת גם בשם 'עגת מצות' (שמות יב לט). והוא דהצדיקים הגדולים מרגישים מוחין גדולים וקדושה נפלאה בשעת אכילת מצה, על כן נקראת בשם 'לחם'.

אבל הבינונים שאינם מרגישים כלל, ועם כל זה על כל פנים מקימין מצות הבנרא בזה, והוא גם כן מצה על כל פנים בזה שאינו חמץ, וזהו שפתיב 'עגת מצות כי לא חמץ', הינו אצל הבינונים שנקראת 'עגות', וזו אינה הארה גדולה, עם כל זה על כל פנים אינו חמץ וכו':

שעשתה רבקה ל'יצחק היו אחד לפסח ואחד לחגיגה. נמצא שאז היה ליל פסח.

ואיתא במדרש (בראשית רבה סה ט) שבעת שיעקב בא לאביו לקבל הברכות נפל עליו אימה ופחד, וכאו המלאכים ואחזו אותו והובילו אותו עד לאביו יצחק. נמצא שלולי המלאכים לא היה יעקב אבינו מקבל הברכות, ולכן עלינו להפיר להם טובה ולאמר שלום עליכם בלילה זה:

ונראה לתן רמז לדבר, דהנה האותיות השניות מתבת 'קערה' הן 'שופר', אחר הק' ר', אחר הע' פ', אחר ה'ר' ש', אחר ה'ה' ו', לרמז דכאשר עורכים הקערה של ליל הסדר שומעים קול השופר (פרשת בא):

אמירת שלום עליכם בפסח שחל בשבת

מהרי"ד מבעלזא

רבי ישכר דב מבעלזא זי"ע א

בליל הסדר איננו זקוקים למלאכים שיכניסו אותנו לקדשה

המנהג בכל תפוצות ישראל שלא לומר הזמר 'שלום עליכם' בשחל הסדר בליל שבת. אולם זקני ו"ל נהג לאמר.

ואמר, דהשעם שאין אומרים הוא, דבכל שבת אם אנו רוצים לזכות לקדשה על ידי עבודה ותפלה צריכים אנו למלאכי השרת, כי הם המכניסים תפלתנו לפני הקדוש ברוך הוא ועל ידם אנו זוכים לקדשה, לכן אנו זקוקים להם ומזמינים אותם בקריאה של חבה 'שלום עליכם', ומבקשים מהם 'ברכוני לשלום'. לא כן בלילה זה שכל השערים פתוחים ואנו זוכים לקדשה מהשם יתברך עצמו בלי שום ממצע ושליח, אין מן הצורך שנוזמין מלאכים.

טעם מנהגו של השר שלום מבעלזא לאמר

אמנם באמת אין נאה לעשות כן, כף עושים לבני לוויה? דבכל השנה כשאנו צריכים פרקליטים אנו מזמינים אותם לבוא אצלנו, וכשאין צריכים להם נניחם בחוץ לפני הפתח? אין זה מן הפבוד כלל. לכן נהג לומר שלום עליכם.

טעם נוסף לאמירתו

ועוד יש לומר בדרך רמז, דאיתא בפרקי דרבי אליעזר (פרק לב) ששני גדיי עזים

סימני הסדר

דרשות חתם סופר

רבי משה סופר זי"ע א

רמז כל הסימנים בדרך עבודת הבורא יתברך

קדש ורחץ – המקדש ורחץ עצמו מחלאת עולם הזה, על ידי זה 'כרפס יחץ' – רצה לומר פורקים ממנו על מלכות ועל דרך ארץ, כי כרפס הוא על מלכות פרוץ ס' כידוע [במגן אברהם סימן תעג], ואומר שה'כרפס' – 'יחץ' ונשבר נמס והולך לו, והינו פריקת על מלכות.

ועוד מרמז בו גם כן פריקת על דרך ארץ, כי תוציא לו הארץ גלוסקאות וכלי מילת על דרך משל, כלומר שתהא פרוסתו מזמנת לו, והינו 'יחץ כרפס' – נעשה כרפס פרים של פסים ופסת בר בארץ.

וכל זה למי שקדש ורחץ עצמו, אמנם מגיד רחצה' להוכיח גם אחרים ויהיה באפן 'מוציא מצה' ומריבה פעונדא דאהרן אוהב את הבריות ועל ידי זה הוא מקרבן לתורה. ומרור כדרך – כלומר סובל מרירות עולם על עצמו ואינו קץ בסבל טרחם משאם וריבם.

זהו שזוכה לשלושה דברים, 'שלחן ערוך' בעולם הזה, ו'צפון ברוך' בעולם הצפון,

ויציאת מצרים הוא יסוד ושרש כל הנסים, ומתפרט אנו למדים על הכלל שכל הנסים שנעשים לישראל הם באמת חוץ לדרך הטבע, ואף הלבוש הוא בהטבע.

ולכן לא נזכר שם משה רבנו עליו השלום בהגדה, כדי להכניס האמונה זו בלב ישראל שיציאת מצרים שהוא יסוד כל הנסים היתה כלו על ידי הקדוש ברוך הוא בעצמו אף על פי שמשה רבנו עליו השלום היה השליח ומן הפרט אנו למדים על הכלל שכל הנסים הנעשים לישראל הם כלם חוץ לדרך הטבע:

סדר ההגדה

הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים

בגדי השוד

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

תחלת ההגדה נתקנה בלשון תרגום מעין אמירת הקריש בלשון תרגום להגן מהחצונים

נראה לעניות דעתי דמלין לצד עלאה ימלל בדרך סוד ורמז, וכל ההגדה בדרך סוד היא. ושמה מעיר עליה, דכל לשון הגדה הוא על לשון הסוד הנסתר והנעלם, כמו שאמר בזהר הקדוש על פסוק (דברים ד יג) 'ויגד לכם את ברייתו'.

ותקנו תחלתה בלשון תרגום, כמו שמצינו בקדיש דנתקן בלשון תרגום, ואמר בזהר הקדוש (ח"ב קכט:): דהוא מתבר שלשלאין דפרזלא, דהוא משרב כח הסטרא אחרא ומכניע אותם.

והנה הקדיש אנו אומרים אותו בעת שאנו רוצים להעלות העולם לעולם שלמעלה ממנו, באותה שעה אנו אומרים אותו להכניע

יהלל נרצה' – שבוהו והלולו בפי כל, כדכתיב (משלי כח כג) 'מוכיח אדם אחר, חן ומצא ממחליק לשון':

יחז

בארות המים

רבי צבי הירש מרימנוב זיע"א

רמז נפלא על עגון האחרות

כמו שאנו חולקין המצה לשנים, הציגה מניחה על השלחן וחיצה השנה מזניעין תחת הכר, עם כל זה השתי בציעות שם אחד להם, רצה לומר שם מצה אחת, יען כי שניהם ממצה אחת שלמה יבואו, כמו כן כל איש מישראל יראה את עצמו כי הוא עם השני נפש אחת, וזה להורות אהדות. ואחר כך אמר 'מגיד' – אם תעשה כן אז תזכה לדבר דבור לפני הקדוש ברוך הוא:

מגיד רחצה

בינת ישראל

רבי ישראל מגרודזיסק זיע"א

הטעם שאין מזכר שמו של משה רבנו בהגדה

רבים מקשים על זה שבהגדה לא נזכר שם משה רבנו עליו השלום אף על פי שהוא היה השליח להוציא בני ישראל ממצרים ונתנה התורה על ידו.

והענין בזה, שיש נסים נגלים חוץ מדרך הטבע, ויש נסים נסתרים בדרך הטבע. ובכל דור ודור ובכל שעה ושעה נעשים נסים לישראל אף מלבשים הם בהטבע, ונס של יציאת מצרים היה כלו חוץ לדרך הטבע, כמו שאמר 'אני ולא מלאך אני ולא שרף אלא הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו'.

אָנוּ מִבְּקָשִׁים 'יִיתִי' – שְׁמֹשִׁיחַ יָבוֹא, וְיִכּוֹל – שְׂיִהְיֶה הַרְבֵּה לְאַכֵּל.

יָכֹל דְּצָרִיךְ – כְּלוּמַר כָּל הַצְּרוֹת שְׁצָרִיכִין לְבוֹא חֵס וְשְׁלוֹם עַל כָּלל יִשְׂרָאֵל, 'יִיתִי' – שְׂיָבוֹא מְשִׁיחַ, וְיִפְסַח' – שְׂיִדְלַג עַל הַצְּרוֹת הַלְלוּ, שְׁלֵא יִגִיעַ עֲלֵינוּ חֵס וְשְׁלוֹם, רַק נִזְכֶּה לְגֵאלַת אַחִישֵׁנָה בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים:

מה נשתנה

אור גנוז

רבי שלום משאץ זיע"א

בליל הסדר מתעוררת אהבה בין הקדוש ברוך הוא וישראל ומתפסים על ידי שכל אחד מביע לפני השני את טענותיו ומענותיו

יש לשאל, מה נשתנה היום טוב הזה מכל הימים טובים שאין שואלין שאלות וקושיות רק בליל הסדר בחג הפסח.

ואדרמה בעניי פן: רבון העולמים יתברך וישתבח יש לו טענות עלינו כי אין אנו בענינו עושיין רצונו בלב שלם, ויבכל נפשך – דברים נפשיים חובת הלבבות, ונאנקנו משטין את עצמנו. ואנו עם ישראל יש לנו גם כן טענות לשמים, הקושיא הישנה צדיק ורע לו רשע וטוב לו (ברכות ג), ועוד קושיות, ומכל שכן הגליות, ומכל שכן הגלות המר הזה, וזה קרוב מה שסבלנו בעונותינו הרבים קרחה גדולה וחסרה ונפלאה לעם ישראל בהמלחמה האחרונה, מהרשעים העמלקים (שהמה הכנענים כמו שכתב הרד"ק ז"ל) גלותיה אתמשך.

משל נפלא מבעל התולדות יעקב יוסף

ובספר הקדוש תולדות יעקב יוסף כתב משל, באם ב' אנשים מריבים זה עם זה, ונתרחקו זה מזה, אחד נעשה שר גדול והשני שר קטן ממשרתיו, וחסא הקטן לגדול וענשו

הקלפות, כדי שלא יתאחזו הקלפות עם העולם ההוא, וכן נמי בשעת ירידת העולמות כשמורידים השפע אנו אומרים אותו, כדי שלא יוכלו גם הם לקבל השפע.

והוא הדין והוא הטעם הכא, דעל ידי קריאת ההגדה חוזרים כל המחין שנכנסו בעת התפלה, ולפיכך אנו אומרים גרסא זו בלשון תרגום כדי לשבר כח החיצונים ולהכניעם ולבטלם כבטול חמץ.

כ"ח תבות בפסקא זו כנגד כ"ח תבות מאמן יהא שמיא רבא עד סוף הקריש

ונראה לעניות דעתי דהפסקא הזאת שהיא בלשון תרגום נתקנה בכ"ח תבות, דומיא דכ"ח תבות שיש בקדיש מאמן יהא שמיא רבא עד לבסוף, ועוד מלת די הכתובה כאן שאמר די אכלו אבהתנא היא משלמת לחשבון מ"ב, הרי הפסקא הזאת דומיא דקדיש:

דמשק אליעזר

רבי אליעזר מדז'יקוב זיע"א

'ייתי ויכול ייתי ויפסח' – שיבוא המשיח וידלג על הצרות וחבלי משיח

כל דכפין ייתי ויכול, כל דצריך ייתי ויפסח, יש לומר שנרמז תפלה בתבת הללו, דהנה תנ"ל אמרו במסכת סנהדרין שקדם ביאת המשיח יעברו צרות רבות על בני ישראל, והן הן חבלי משיח אשר עליהם אמרו איזה אמונאים (סנהדרין צח): ייתי ולא אתמיניה.

אמנם כתוב בפסרים הקדושים דחבלי משיח יהיו רק אם תהיה הגאולה בבחינת בעתה, אבל אם יזפו בני ישראל על ידי מצשיהם הטובים לגאלת אחישנה אז לא יצטרכו לעבר על כל היסורים שנבאו עליהם תנ"ל, רק תכף ומיד יבא משיח צדקנו ויגאלנו. וזה שמתפללים 'כל דכפין' – פרוש כל הרעבון שצריך לבוא טרם ביאת משיח,

לשון המשנה הקדושה (פסחים קטו) וכאן הבן שואל, 'הבן' בה' הידיעה, כנסת ישראל, הבן יקר לי, בני בכורי ישראל:

ואלו לא הוציא הקדוש ברוך הוא את אבותינו ממצרים הרי אנו ובנינו ובני בנינו משעבדים היינו לפרעה במצרים

ספר הזמנים

רבי יעקב מאיר ביצה זי"ע א'

כרצון הפנימי של האדם גנוזים הדורות העתידים לצאת ממנו ולכן אלו לא יצאו אבותינו היינו אף אנו במצרים

'הרי' אנו ובנינו וכו'. אין הפרוש במספר הדורות - אשר עד הדור ההוא היינו בגלות שם. אכן באדם אחד נכלל בו כל הדורות שעתיד לצאת ממנו, כי הבנים הם התגלות הרצונות של האב, ומתחזקות הנגלים והמפרשים נולד מהם בני בנים, אשר הרצון מזה יתממה עד שיבוא להתגלות.

וזוה שמשבח כאן שבחו של מקום, לידע אשר מאיזה מקום טמאה הוציאם, אשר אלו לא הוציא הקדוש ברוך הוא הרי אנו ובנינו ובני בנינו - היינו הנסתרות והמעמקי הלב של אותו הדור היו כל כך משקעים ומשעבדים, עד אשר אנו היינו גם כן משקעים. **וזוהו** 'היינו', אף שאנו לא היינו שם עדין נולדים, עם כל זה היינו משעבדים אז כבר, מגדל החמדות והתאוות רעות שהיו משקעים אז היינו גם כן נכללים בהם בעת שהיו משקעים.

וזוהו 'בכל דור ודור חיב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים', שאנו כלולים באבותינו, נמצא שאנו גם כן היינו משעבדים אז, והשם יתברך הוציאנו גם כן לחרות עולם:

בענשים קשים ומרים והלך מאתו, וזמן רב היו ברגזו זה עם זה.

ואחרי עבר שנה זה התחרט וזה התחרט, השר הגדול אמר, אמת כי חטא נגדי אבל ענשתי אותו יותר מדאי, מה מאד רצוני לפיסי ולקח אותו חזרה אצלי ולקרבו, והשר הקטן התחרט גם כן, וחשב, אמת שענש אותי יותר מדאי אבל אמנם חטאתי ומה מאד אותה נפשי להתרצות עמו.

יהי היום, הלכו שניהם בשוק זה ממזרח וזה ממערב, והביטו זה על זה בעינים צופיות ורחמניות ואהבה בלב וכו'. וכתב בספר הקדוש הנ"ל, באם אחד שואל את השני מדוע עשית לי כך וכך הוא סימן פיוס.

ויפגשו זה בזה, וכל אחד אמר לתברו דברי פיוס ורצוני, והקטן הקשה להגדול ואמר, אמנם חטאתי וישר העייתי אבל למה ענשתי אותי יותר מדאי, ואמר השר הגדול, זה כמה שאני מתחרט על זה, ונתפייסו וכא אצלו חזרה באהבה אחנה ורעות.

בליל הסדר מתעוררות הרגשת החרות שהיתה בזמן יציאת מצרים

ולפי זה מוכן הענין למה נוקא בליל פסח שואלים הקושיות. כי איתא בזהר הקדוש (רע"ב בא מ:): שהקדוש ברוך הוא מקבץ המלאכים אליו ואומר להם זילו ושמעו ספורא שבחא דיילי מבני בכורי ישראל ותדאין בפורקנא וקודשא בריך הוא חרי מהאי ספור ההגדה, ומתחדש הקדושה הראשונה מליל זה שהיה במצרים אור גדול ובהיר מקדשה עליונה קדשה לשענה וקדשה לעתיד לבא בכל שנה ושנה.

ואז מרגישים ישראל הקדושה והחדנה והחרות, מתחילין כנסת ישראל לשאל שאלות וקושיות לפיוס פנ"ל - מה נשתנה גלות הלילה הזו מכל לילי הגלויות, מתי תמלך בציון. וזה

וכן אמר, שעם שמיעת המעשה מתקשרים אל פת ה'מעשה' של הצדיק, וכששומעים תורה מתקשרים אל פת ה'דבור', ועם הנגון מתחברים אל ה'מחשבה', כלומר שעל ידי ספורי צדיקים מתלבשים שלשה הלבושים של האדם שהם מחשבה דבור ומעשה אל הצדיק, וכל המרבה לספר הרי זה משבח:

מעשה ברכי אליעזר ורבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא ורבי טרפון וכו'

שמחת הרגל

רבי חיים יוסף דוד אבולאי זיע"א

אבותיהם של תנאים אלו לא היו בשעבוד ובכל זאת הרבו הם לספר ביציאת מצרים

יש לומר דאבותיהם של תנאים אלו לא נשתעבדו במצרים, משום שרבי אליעזר ורבי אלעזר בן עזריה ורבי טרפון כהנים היו, ורבי יהושע היה לוי ושכט לוי הרי לא נשתעבדו, ורבי עקיבא היה ממשפחת גרים. וזהו החדוש כאן, דעל אף שאבותיהם לא נשתעבדו במצרים, מכל מקום הרבו לספר ביציאת מצרים.

ורמז לזה ו'כל' המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משבח, ו'כל' ראשי תבות ו'גרים כ'הנים ל'ויים, אפלו שלא נשתעבדו ובכל זה מרבה לספר, 'הרי זה משבח':

פרי צדיק

רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א

מדוע לא נמצא במדרשי חז"ל מה שחדשו התנאים כל אותו הלילה

המעשה שספרו כל הלילה, מסתמא גם בן הוא מה שחדשו לדרש בזה כל

ואפלו כלנו חכמים כלנו נבונים כלנו זקנים כלנו יודעים את התורה מצנה עלינו לספר ביציאת מצרים

בית אברהם

רבי אברהם מסלונים זיע"א

'ואפלו כלנו חכמים וכו' מצנה עלינו לספר' – לכל אחד רגש שונה בעבודת הבורא ועליו למסר זאת לרעהו

ואפלו כלנו חכמים וכו' מצנה עלינו לספר ביציאת מצרים'. הטעם הוא, שאף על פי שהדבר ידוע לכל, אבל לכל אחד רגש מיוחד מה שאין לרעהו, ועל ידי שיספרו זה לזה ימסר איש לרעהו את הטעם והרגש שמרגיש בזה.

וזהו הענין שידברו יראי ה' איש אל רעהו (מלאכי א טו), הן מזה שיקבל מחברו והן מה שישפיע, שאין שום עשיית טובה איש לרעהו חשובה כל כך כמו לעשות טובה שיתעלה בעבודתו יתברך, והוא נחת רוח גדול לפניו יתברך, ולכן יבקש ה' וגו'. וחזן מהתועלת שיש בזה שנדברו יראי ה' איש אל רעהו באהבתו ויראתו יתברך, נמשך על ידי זה גם השפעות טובות וחסדים נגלים:

אהל ישור

רבי מנחם מנדל מליובאוויטש זיע"א בעל הצמח צדק

'מצנה עלינו לספר' – ספורי חסידות

הרב הקדוש רבי מנחם מענדל מלובאוויץ בעל הצמח צדק זיע"א אמר: ואפלו כלנו 'חכמים' כלנו 'נבונים' כלנו 'יודעים' את התורה, בחינת חכמה, בינה, ודעת, 'מצנה עלינו לספר ביציאת מצרים' – יש צורך לספר ספורי חסידות, ועל ידי הספורים יוצאים ממצרים ומכל עקתין בישין.

חֲשֹׁבָה לְטוֹבָה

רבי חנוך העניך מאלכסנדר זיע"א

הרשע מ'אש עצמו ואינו מאמין שביכולתו
לצאת ממ"ט שערי טמאה

מפני מה נקרא רשע בשביל השאלה הזאת.
דהנה שאלת הרשע משום שמיאש את
עצמו לאמר כף 'מה העבודה הזאת', פרוש
כמה קשה העבודה הזאת לכם ואנו גרועים
ביותר שחטאנו ואיך אנו יכולים לילך לעבודת
ה'.

ובאמת זה היה עקר יציאת מצרים, שהיינו
במדרגה התחתונה מאד שאם לא
היינו נגאלים בזה הרגע היינו נשקעים חס
ושלום בחמשים שערי טמאה, אם כן אדרבה
זה הוא עקר הנס – שאנחנו בעצמנו לא היינו
ראויים כלל לזה הגאולה, ואף על פי כן בשביל
רחמי הגדולים הוציא אותנו משפלותנו וקרבתנו
אליו. ואם כן אם זה שאל כף הנה כפר בעקר
יציאת מצרים, ועל זה צריך להקהות את שניו
בשביל שפפר:

ואף אתה הקהה את שניו

תורת משה

רבי משה סופר זיע"א

'אתה הקהה את שניו' – אתה האב גרמת
זאת לכן | על ידי קיום המצות משפה ולחויץ
מניע הכן לאי שמירת המצות וכפירה בעקר

אף אתה הקהה את שניו. כתיב 'אבות אכלו
בסר ושני בנים תקהינה' (ירמיה לא כח).
עינינו רואות, פי האבות, אף על פי שלא סרו
מדבר ה', ועושים מצותיהן מצות אנשים
מלמדה, אבל אין שומעים ולא לומדים, ולא
ישמע על פיהם שום דבר תורה או מוסר,
ואינו מקבל פני שום מורה תורה.

והבנים שאינם רואים ושומעים מאבותיהם
שם שמים שגור בפיהם ולא ראו

אחד. וממה שלא נמצא מספוריהם דבר
במדרשות ובמכילתא וכדומה בדברי רבותינו
ו"ל, נראה דלפי שלא היו תלמידיהם עמם
נראה דהיו עוסקים בסודות ונסתרות שאין
לגלות לתלמידים. ועל כן לא נתגלו דבריהם
לנו (קונטרס עמלה של תורה - אות א):

כל ימי חייך להביא לימות המשיח

אמרי פנחס

רבי פנחס מקוריץ זיע"א

'להביא לימות המשיח' – על ידי ספור יציאת
מצרים והאמונה מקרבים ביאת המשיח

כשמשפריים ביציאת מצרים ומאמינים שעשה
הקדוש ברוך הוא נסים, וכיון
שהוא כן בודאי עתיד להיות גם כן נסים
גדולים, ועל ידי זה הוא התקרבות המשיח.
וזהו 'להביא לימות המשיח':

כנגד ארבעה כנים דברה תורה אחד חכם ואחד
רשע

בית אהרן

רבי אהרן מסקלין זיע"א

הרשע צמוד לחכם כדי שישמר עליו שלא
יצא מהכלל

מפני מה נכתב הרשע אצל החכם, הלא היה
צריך להיות הרשע לבסוף. ואמר בלשון
הלצה, שהעמידו אותו אצל החכם כדי שיהיה
לו החכם למשמר ולסיג שלא יצא מן הכלל
חס ושלום:

רשע מה הוא אומר מה העבודה הזאת לכם,
לכם ולא לו, ולפי שהוציא את עצמו מן הכלל
כפר בעקר

לו' – הינו אתה צריך לפתח לו שערי רחמים
בזכות זה:

ועכשו קרכנו המקום לעבודתו

בית יעקב

רבי יעקב אב"ד אלכסנדר זיע"א

'ועכשו' – ברנע אחר התהפכנו מקצה אל
קצה

מלת 'עכשו' הוא כמו מיד. וירצה שאנו
מספרים השבחה הגדול שעשה השם
יתברך עמנו, כי ברנע אחר נאמר לנו משכו
מעבודה נרה וקחו צאן – לקרב עצמנו לכנפי
השכינה, וזה הוא הנס הגדול שהוציאנו ברנע
אחר מבירא עמקתא לאגרא רמא:

ואחרי כן יצאו ברכש גדול

בגדי השדד

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

כני ישראל נטלו לעצמם את ניצוצות הקדשה
שהיו במצרים

ואחרי כן יצאו ברכש גדול. רמז יש בזה,
דהרי ידוע דבקלפות ובאמות העולם
הבאות מהם, יש להם ניצוץ הקדשה המטה
אותם, דבאלו הכי אין להם קיום, דאין הקיום
רק על ידי קדשה עליונה.

והנה כשהרג הקדוש ברוך הוא המצריים,
מכרח שהניצוצות שהיו מחיים אותם
נתוספו על הניצוצות שבררו ישראל. וזהו
ואחרי כן יצאו ברכש גדול, דהינו שאחרי
שאעשה נקמה במצרים ואהרג אותם, חיות
הקדשה שהיה בם נתוספו על הניצוצות שבררו
ישראל, וזהו ירכש גדול:

לקח מוסר, להם נחשב מעשי אבותיהם שגעון
ושטות ששומרים שבת ומניחים תפלין ואינם
אוכלין נבלות, על פן יוצאים מכלל ישראל.
ואין להאשימם, כי אבותיהם אכלו האפיקורסות
כבסר, שלא נגמר פרי המינות אצלם עדן,
ובניהם מקהה שניהם.

והינו דמרמו בעל הגדה לאבי הרשע שבנו
יושב על שלחנו וכופר בעקר (וזה
'לפי שהוציא את עצמו מן הכלל פפר בעקר')
ואף אתה' – פרוש גם אתה אביו, ונדרש
לפניו ולאחריו, אם לא אכלת בסר לא הקהה
שניו של זה (צו ושבת הגדול):

ושאינו יודע לשאול את פתח לו

אמרי יהודה

רבי יהודה ליבוש מבערזאן זיע"א

'שאינו יודע לשאול' – עם ישראל לעולם
אינם שואלים שאלות על הנהגת הכורא

האמות העולם, אם אין להם כל הצטרכותיהם
כתפסם, אז תכף קוצף באלהיו, ושואל
ואומר אין אני יודע הטעם מדוע רע לו ואין
לו תפציו, כי צדיק הוא בעיניו תמיד, ועל
ידי השאלות הנ"ל הוא קוצף באלהיו.

אבל ישראל מדה אחרת להם, אפלו חס
ושלום לא טוב להם לפעמים, אז תולין
החסרון בעצמם שמחמת חטאם הוא זה,
ומבקשים רחמים מאתו יתברך שמו שירחם
עליהם, ומתחזקים באמונה לה' ואין להם שום
קושיא, כי תולין החסרון בעצמם כנ"ל.

וזה פרוש ושאנו יודע לשאול' – הינו אלו
ישראל עם קדושים שאינם שואלים על
מעשי אלקינו מדוע ככה עושה ומקבלים הכל
באהבה [לא באמות העולם ששואלים כנ"ל
ותכף קוצף באלהיו כנ"ל], על פן את פתח

כל זה היתה השנאה גדולה, הרי שבכל אפן שהוא קימת שנאה כלפינו (פרשת תולדות):

ויהי שם לגוי מלמד שהיו ישראל מצינים שם

בית אברהם

רבי אברהם מסלונים זיע"א

העצה בעת נפילה - סימני אמונה פשוטה

בעת שאיש יהודי הוא בקטנות, בבחינת יורד מצרימה, העצה שלא פל חס ושלום לגמרי, ויעלה שוב, שיעשה ציונים, הינו סימנים, שיהיו אצלו פיתד תקוע שממנו לא יזוז, והוא דרך התורה, מתוך אמונה פשוטה, ובזה יעבר החשכות ויזכה שוב לאור:

ותעל שועתם אל האלהים מן העבדה

בינת ישראל

רבי ישראל מגרודזיסק זיע"א

תפלה שקטה מתוך ציפה לישועת ה' עדיפה על זעקה גלויה

'אנחה' היא במספרים ובחשאי, זעקה היא בקול. והנה אם האדם מתפלל בקול

בעת שצור לו ופרט את בקשתו, אז יש מקום למקטרג לקטרג חס ושלום ולהזכיר לו עונות ראשונים, וגם מקטרג על התפלה עצמה. אך אם האדם מטמין את תפלתו ועוסק בעסקיו ובעבודתו כפי דרכו, ונאנח אנתת הלב ומדבק את לבו לה' ומצפה לישועתו, על תפלה כזו אין שום קטרוג.

וזוהו ויאנחו בני ישראל מן העבדה ויזעקו, שהיה כאלו שנאנחו בשעת עבודה ודבקו לבם לה' לצפות לישועתו והיו כאלו שנעקו בקול, ותעל שועתם אל אלקים מן העבדה, שנתקבלה אותה התפלה הבאה מן העבודה, בשעת עסקם בעבודה, ולא הזעקה בקול:

רמתים צופים

רבי שמואל משינובה זיע"א

ענין המשא ומתן ללקט ניצוצות | מעשה באחד שנסע למסחר לארץ אחרת וחזר ללא רוח והתרעם עליו רבו

כל המשא ומתן הוא ללקט ניצוצות, כמו שנאמר (בראשית מז יד) וילקט יוסף את כל הפסרי, וכן (שם טו יד) ואחרי כן יצאו ברכש גדול כנודע. וכמו ששמעתי מאדמו"ר זלה"ה שאמר לאחד שבא מארץ אשכנז, ושאל לו אם הביא מעות משם, ואמר לאו, והנה צונח ונאנח כי בודאי קלקלת שם כי אם היית מתקן שם הנה לך להביא מעות משם, כי זה הוא הסימן, וכן מצינו יעקב אצל לבן וכו' לקח יעקב את אשר לאבינו וגו' (שם לא א), וכן במשא ומתן אם מרויח בודאי תקן גם כן ברוחניות (תנא דבי אליהו - פרק ה):

והיא שעמדה לאבותינו ולנו

מקור ברוך

רבי ברוך מסערט זיע"א

מרימים הכוס לומר ששנאת העמים לישראל היא מחמת שאיננו שותים מינם ומתעבדים עמם

אמר גדול אחד, הטעם באשר אנו מגיעים לבילי הסדר ליהיא שעמדה לאבותינו כו' מרימים את הכוס, להורות בזה שהשנאה לישראל היא עבור שאין אנו רוצים לשותות מינם ולאכל מפתם ולא מתעבדים אתם, כלומר הכוס גורמת לשנאה עמקה זו של שונאי ישראל.

טענתם מפרכת שהרי לבן השתדך עם יעקב ובכל אפן שנאהו

אולם טענה זו אינה נכונה, כפי שאנו אומרים בהמשך ההגדה צא ולמד מה בקש לבן הארמי לעשות ליעקב אבינו וכו', ויעקב הרי השתדך עם לבן ואכל ושתה עמם ועם

א יא, וכי צדה היו צריכין ישראל, והלא אינו
היו אלא אוכלי הפן, אלא עשו תשובה, עד
כאן לשונו.

ומדבריו הקדושים הבינותי, כי בצאת ישראל
ממצרים היה בוער בקרבם חשק
אהבתם ללכת אחרי ה' כלפיד אש, ולא יכלו
להתמקמה אפלו לעשות תשובה, ולא הביטו
לרחץ טנופם ולכלוכם, כי לא יכלו להתאפק,
אך רצו אחרי ה' מרב אהבת פלולותם, כמו
שהם, וזהו וגם צדה לא עשו להם, ומעשה
זו עלתה לרצון לפני ה' יותר ממאה תשובות,
כפתיב (ירמיה ב ג) 'זכרתי לך חסד נעורייך וגו'.

ובזה נבין מאמר רבי לוי (שמות רבה כג ה)
הדא הוא דכתיב 'אתי מלכנון פלה'
(שיר השירים ד ח), בנהג שבעולם פלה מקשטין
ומבשמין אותה, ואחר כך מכניסים אותה
לחפה, והקדוש ברוך הוא לא עשה כן, אלא
אמר לכנסת ישראל מטיט ולבנים עשיתיך
פלה, [ולשון שיר השירים רבה (ד יח) על פסוק
אתי מלכנון וגו', עד שאתם עוסקים בטיט
ולבנים, קפצתי וגאלתי אתכם, דעה סרוחה
של אחשורש אמר 'ששה חדשים בשמן המר',
ואני לא עשיתי כן] והן הן הדברים אשר
דברנו, ובאמת מעשה זה הוא עמק נקדת
התשובה הנרמזת במלת 'ועתה' והיא התשובה
הקודמת לעולם (פרשת בא):

בכל דור ודור חיב אדם לראות את עצמו כאילו
הוא יצא ממצרים

בתי הנפש

רבי חיים יוסף דוד אדולאי זיע"א
על האדם להראות התלהבות והכר לאנשי
ביתו בעת ספור יציאת מצרים
לא סגי במחשבה ובלבו שיקבע בלבו כאילו
הוא יצא ממצרים ושמח בלבו, אלא

וירא את ענינו זו פרישות דרך ארץ

ישרש יעקב

רבי יעקב יהודה מנדרזין זיע"א
'פרישות דרך ארץ' - בעת צרה על האדם
לפרש מדרך הטבע ויושע

וירא את ענינו זו פרישות דרך ארץ. ירמו
שקשיצו לו לאדם בתכלית הצרה חס
ושלום, אזי העצה לזה שפריש עצמו וישליך
מאתו כל דרך הטבע וישים אף על השם יתברך
בחטונו ואז יושע, ואז הגיעו ישראל למדה הזו:

כבי יהודה היה נותן בהם סמינים

תולדות אדם

רבי יהושע מאוסטרובא זיע"א
רבי יהודה הטמין הדבר ברמו להסתיר
מהמקטרגים

ענין הדבר מה שהצרך לתת בהם סימנים,
הוא מפני כי בזמן הגלות כשרוצין
להוריד קללה על העכו"ם ושונאי ישראל
צריכין להמשיכם בהסתור כל ידע זולתי השם
יתברך לבדו, כי על דבר שבגלוי יוכלו חס
ושלום המקטרגים לעכב. לזה רבי יהודה שהיה
בזמן הגלות לא היה רוצה לדבר בנגלה רק
היה נותן בהם סימנים בהסתור, כדי להמשיכם
על העכו"ם ושונאי ישראל ולא יוכל שוב
שום קטרוג לעכב בזה וכנ"ל:

וגם צדה לא עשו להם

זר זהב

רבי זאב וואלף מסטריקוב זיע"א
בצאת ישראל ממצרים חשק לכם ללכת אחרי
השם ורצו אחריו באהבה ואפלו תשובה לא עשו
וגם צדה לא עשו להם. בתנא דבי אליהו
(פרק יח) על פסוק 'הקיניו לכם צדה' (יהושע

הפיצה כמו ביום שנחרב בית המקדש בסעודה המפסקת, ירא ה' בעינינו וירחם ויגאלנו במהרה בְּיָמֵינוּ אָמֵן:

הלל

תפארת שלמה

רבי שלמה מרדומסק זיע"א

גדל ההתלהבות שבאמירת ההלל לאחר אכילת הפסח היתה בוקעת כל הרקיעים

פסחים (פה:), פזייתא דפסחא ומקרי הלילא פקעי איגרא, מאי לאו דאכלי באיגרא ואמרו באיגרא, לא דאכלי בארעא ואמרו באיגרא. ופרש רש"י לקול המולת ההמון ההלל דומין פאלו הגגין מתבקעים כו'.

יש לרמוז בדרך הללו גדל ההתלהבות שהיה להם בשעת אמירת ההלל. כמו שכתב בפרוש רש"י – דומה פאלו בקעו כל האגרות. וזהו שאמרו בגמרא דאכלי בארעא – למשה ואמרו ההלל בגדל ההתלהבות ובקעו כל הרקיעים. וזה שמגביהים הקערה, פרוש מגביהים להעלות אכילתם למעלה לרצון לפני אבינו שבשמים:

קרב יום אשר הוא לא יום ולא לילה

אמרי חיים

רבי חיים מאיר מוויז'ניץ זיע"א

שבת קדש הוא יום שאינו יום ואינו לילה

איזה יום הוא זה שאינו יום ואינו לילה, זה שבת קדש, שבו אין יום ואין לילה ככל הימים, אלא פלו מין שונה, מיחד, של יום, שכשם שבכרים לא אומרים 'א גוטן טאג', 'א גוטע נאכט', אלא תמיד בין ביום ובין בלילה אומרים 'א גוטן שבת'. ואנו מבקשים

צריך להראות בהתלהבות בגוף שיכירו וידעו כל הישבים בביתו מתנועת שמחתו וגופו שהוא עשה לשם שמים, ויליף ליה מפסוק 'והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי', ומכרח שבאמירתו לבנו 'עשה ה' לי' הכר יפירונו בתנועה כאלו הוא יצא:

שלחן עורך

מאמר מרדכי

רבי מרדכי מנדבורנא זיע"א

שלחן עורך סגולה להמשכת פרנסה לכל השנה

שלחן עורך אוכלים ושותים ושמחים לכבוד יום טוב, ויכון להמשיך השפע ופרנסה על כל השנה. כי 'שלחן עורך' בגימטריא פמנן י"ב פעמים ו'ן', הינו שמסגל בזה להמשיך פרנסה ומזונות על כל י"ב חדשי השנה:

מנהג אכילת ביצים

טער ישטער

רבי חיים אלעזר ממנוקאטש זיע"א

כאשר ממשמש ומגיע חצות ורואים שעדין לא נבנה הבית מתאבלים עליו כאלו נחרב בימינו

נודע דברי תז"ל (בירושלמי יומא) כל דור שלא נבנה בית המקדש בימיו פאלו נחרב בימיו, וכיון שזהו ליל המשמר ובא לגאולה (פסחים קט:), וכשרואין בעונותינו הרבים שלא בא אליהו ביום ערב פסח לבשר הגאולה, וגם אז הוא כבר סמוך לחצות לילה ועדין בן דוד לא בא, על בן רואין כי לעת עתה לא נבנה בית המקדש בימיו - בימי הפסח האלו, על בן הוי פאלו נחרב בימיו, על בן אוכלים

שאל 'מהר אדם לעשות דבר שאינו ברור שכן הוא רצונו ותברך, ולא רק משום דאולי הוא טועה, אלא אף צדיק כמו הרב הקדוש מווארקע שאם אמר שהיה וכול להביא משיח בנדאי שכן הוא, ואף על פי כן לא מהר לעשות מאומה מין שרצון השם ותברך הוא להיות שקט ושאנן]:

אחר מי יודע

יד יוסף

רבי יוסף מקוסוב זיע"א

בזמן הגלות היו בוחנים את בני הבית בפיט זה האם זוכרים את יסודות היהדות

פסקא דאחד מי יודע, מה ענינה בליל פסח. ואולי נתקנה בזמן שהיו ישראל שרויין על אדמת ספרדי והיו מלמדים בחכמות חיצוניות ותמיד היו חוץ לבית אבותיהם, מלבד בימי הפסח באו לבית אבותיהם כדי שישאלו הקושיות הארבע, ואחרי כן כלות הסדר שאלו האבות את הבנים שלשה עשר שאלות ומתוכם ומתוך תשובות הבנים תברר להם אם לא שכחו עקרי הדת ועקרם ושרשם האבות והאמהות:

'קרב יום אשר הוא לא יום ולא לילה' – שיקרב ביאת המשיח, שאז יהיה יום שכלו שבת:

שנאנו יאמרו לו לך ולך

שמועת יצחק

רבי יצחק מווארקא זיע"א

הצדיקים יכולים להביא את המשיח אולם מכטלים דעתם לרצון הבורא

'שנאנו' לשון שתיקה, מלשון 'שקט ושאנן' (ירמיה ל ט). כי באמת בכל דור ודור יש צדיקים שיכולים לקרב את הקץ ולהביא את המשיח, רק לאשר הם רואים אשר הקדוש ברוך הוא שותק לכן גם הם שותקים. וזה הפרוש 'שנאנו', הינו הצדיקים השותקים, אומרים 'לך ולך כו', כל זאת הוא ממך, יען שהקדוש ברוך הוא שותק לכן גם אנחנו שותקים.

[וכתב על כך באמרי קדש (רבי יצחק מאמשינוב זיע"א): **ואמר כבוד קדשת אבי אדוני מורי ורבי וצוקללה"ה, שאף שלא היה רגיל הרב הקדוש רבי יצחק מווארקא זיע"א לדבר על עצמו כך, כאן היה יוצא מן הכלל, חזינן מזה**

אוצרות גאוני הדורות

מצות אכילת מצה

וזאת ליהודה

רבי יהודה עייש יצ"ל

אכילה ראשונה של מצה זכר לגלות מצרים, ואכילה שניה של אפיקומן רמז למהירות היציאה

אכילת מצה נמצא בה דברים סותרים בתורה, דבפרשת בא אל פרעה מוכח דטעם

צווי אכילת המצה הוא מפני הגלות שהיא לחם עני, כמו שאמר הכתוב (במדבר ט יא) 'על מצות ומררים יאכלהו' דמשמע שטעם מצה הוא כטעם מרור. ובמשנה תורה נאמר (טו א), 'שבעת ימים תאכל מצות כי בחפזון יצאת מארץ מצרים', דמשמע דטעם המצה הוא משום מהירות הגאולה, וכמו שנתן רבן גמליאל טעם בסוף ההגדה, ואמר 'מצה זו שאנו אוכלין על שום שלא הספיק בצקם' וכו'. וכבר הרחיב

מצות אכילת מצה

ותחזק מצרים על העם למהר לשלחם, (שמות יב לג) עם כל אשר לנו.

ולכן נחלק אכילת מצה לשנים, ואנו אוכלין בשעת המוציא, וזהו זכר לחרות קצת יציאה ראשונה, ובשעת אפיקומן אז אפוקי מאני מהכא, שהלכנו עם כל כלינו וכל אשר לנו יציאה שלמה, ולכן נקרא 'אפיקומן'. (דרוש

(מד)

טיח יצחק

רבי יצחק איזיח חבר זצ"ל

טהרת הנפש על ידי אכילת מצה

נצטוו ישראל על אכילת מצה בליל פסח ואסור אכילת חמץ כל שבועה, כי על

ידי חטא אדם הראשון נכנס בו יצר הרע ונתגשם חמרו להמשך אחר תאוות מגנות, והוא שאור שבועסה הגורם קלקול הנפש, וביציאת מצרים שנבחרו ישראל להיות לו לעם, נצטוו באכילת מצה שלא נחמץ ולא נתקלקל, שבזה יהיה הכנה לטהרת גופם שלא להיות נמשך כל כף אחר תאוות יצרו המגנה.

וכן כל אדם מישאל בזמן הזה, שבכל פסח מתעורר אותו הארה הגדולה שהיה בעת יציאת מצרים וגורם לו טהרת נפשו. ולכן פתיב (שמות יב ט) 'כי כל אכל מחמצת ונכרתה הנפש ההיא', שאין טהרה לנפשו, ועל ידי זה חס ושלום נכרת משרשו.

ולכן החלוק בין 'חמץ' ל'מצה' הוא באות ה, 'שמח' נעשה ה, 'שהח' רומז ליצר הרע שהיא פתוחה למטה כמו שאמרו רז"ל (מנחות כט:) שלכן היא פתוחה למטה שכל הרוצה לצאת יצא, ופתוח פתחו למטה לשאול תחתית, ופתח השני שיש למעלה אצל גגו הוא כדי שיתקבל בתשובה ויהיה לו תקנה,

הדבור בזה הרב בעל זבח פסח, והעלה שם דבפסח מצרים שנצטוו קדם יציאתם הוא הטעם משום הגלות, ופסח דורות שנצטוו אחר היציאה הטעם הוא משום הגאולה, ועל זה בא רבן גמליאל ואמר 'מצה זו שאנו אוכלין' ולא שאכלו אבותינו כמו שאמר גבי פסח יצין שם וכו'.

ולעניות דעתי דתרי טעמי איתנהו, כפי מה שחבוננו רז"ל לאכל בלילה זו

מתחלה כזית של המוציא ואכילת מצה, ולבסוף כזית על האפיקומן, ואכילה ראשונה היא זכר לגלות שהיו אוכלין לחם עני במצרים שהיא ראשונה בזמן, ואכילה שניה של האפיקומן היא רמז למהירות הגאולה שהיא האחרונה בזמן, וזכרון אחד עולה לכאן ולכאן.

ומתחלה מסדר ההגדה אמר 'הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים', שהיא על אכילה ראשונה שבאה זכר לגלות, ולבסוף בא רבן גמליאל לתת טעם על מצות אפיקומן שאנו אוכלין אחר כל הסעודה 'לפי שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ', ואף על פי כן לענין ההסבה אוכלין שתייה בהסבה כמו שכתבו הפוסקים, דבחר השתא אזלינן, שהמצה היא זכר לחרות דהוי סיומא דמלתא.

(פיסקא מה נשתנה)

דרושי הצל"ח

רבי יחזקאל לנדא זצ"ל

אכילת מצה ראשונה של המוציא זכר ליציאת ישראל על כנפי נשרים למקום המקדש

הנה בערב פסח יצאנו ממצרים לעשות פסח בארץ ישראל, וכמו שתרגם בפסוק (תרגום יונתן שמות יט ד) 'ואשא אתכם על כנפי נשרים', ואז יצאנו בהכתבא, וכל אשר לנו נשאר במצרים, וחרנו למצרים עד אחר מכות בכורות, ואז

וְשִׁמְעֵתִי אומרים על שם הרב הגדול המפלג בדורו כמהור"ר וואלף ז"ל אב"ד ור"מ דק"ק פוּנָא, דהנהיג היה מהראוי להיות ישראל בגלות חמשה פעמים פ"ו שנה שהוא ת"ל שנה, והנה עקר השעבוד והמרור היה רק פ"ו שנה משנולדה מרים, וארבעה פעמים פ"ו שנה לא היו בשעבוד, שחשב הקב"ה להביא את הקץ, והנה 'כוס' הוא בגימטריא פ"ו, לכן תקנו רז"ל ארבעה כוסות בפסח כנגד ארבעה פעמים פ"ו שנצולו מן השעבוד.

(פר' וארא)

צמח דוד

רבי יוסף דוד משאלוניקי זצ"ל

ארבעה מיני גאלות שצריכים הודאה

יש לומר דהארבע גאלות הם מארבע מיני הצלות, דהינו אותם שאמרו בפסוק הוואה (ברכות נד): ארבעה צריכים להודות, יורדי הים, והלכי מדברות, וחולה שנתרפא, וחסוד שיעצא מבית האסורין, דכל ארבעה אלו היו בישראל, שמשעם זה קורין בפסח מזמור 'לאמרו גאולי ה" כו' שמדבר בארבעה אלו.

וזהו והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים, דהינו יציאה מבית האסורין, והצאתי אתכם מעבדתם הינו שהיו חולים מחמת כבוד העבודה, כמו שכתב בילקוט על פסוק בחדש השלישי.

וגאלתי אתכם בזרוע נטויה הינו ההצלה מים סוף, על ידי שיקרע להם הים על ידי זרוע נטויה כמו שנאמר (ישעיה נא ט-י) 'לבשי עז זרוע ה' הלווא אתה היא המחרבת גם', והכי איתא במדרש 'ובשפטים גדלים' קאי למצרים, שעשה בהם שם בים שפטים גדולים יותר ממה שעשה במצרים. ולקחתי אתכם לי לעם הינו והלכי מדברות, פדמסים ויהבאתי אתכם אל הארץ, כלומר שאוציא אתכם מן המדבר ואביא אתכם אל ארץ נושבת.

(פר' וארא)

כמו שאמרו במסכת שבת (קד.) 'מאי טעמא תליא פרעא דהא, דאי הדר ליעול בהך וכו' והבא לטהר מסייעין אותו, ונמצא שפתיחת הה"א מן החי"ת הוא רומז לתקנת האדם מחלאת זחמה אשר בקרבו שנשאר בו על ידי חטא אדם הראשון, ובאכילת מצה בפסח ואסור חמץ יש לו הכנה להיות נתקן מקלקול כמו שכתבתי. (דרוש לפרשת בשלח)

מצות ארבעה כוסות

לב אריה

רבי יהודה אריה ליב האשקי זצ"ל

ארבעה כוסות כנגד ארבעה פעמים פ"ו שנה

שנצולו מן השעבוד

וְשִׁמְעֵתִי אומרים הקדמה מעלה על שם המקבל הגדול מוהר"ר אלחנן ז"ל והוספתי מדילי פיד ה' הטובה עלי, דמציינו שישראל היו ראויים להיות בגלות מצרים בשעבוד הקשה ארבע מאות ושלשים שנה, שנאמר (בראשית טו יג) 'ועבדום וענו', כנגד חמשה פעמים 'אלהים' שהוא בגימטריא ארבע מאות ושלשים שנה, שהם עשרה ספירות הקדש, חמש מזמין שהם רחמים גמורים, ורחם משמאל שהם אלהים, שהם מדת הדין הקשה.

והנה בהיות שהקב"ה צופה כל הנסתרות, וראה שלא יוכלו ישראל לסבל ולהתקיים בגלות המר והשעבוד כל כף חמשה פעמים 'אלהים', ויהיו חס ושלום פלים שם ונשקעים שם, על כן ברב רחמיו וחסדיו דלג את הקץ שלא היו בשעבוד הקשה רק פ"ו שנה כנגד פעם אחת אלהים, ונשארו ארבעה פעמים אלהים מדת הדין הקשה שהוא בגימטריא שמ"ד, כדי שיצאו ישראל מן שמ"ד לחרות וכו'.

אכילת הכרפס

עץ הדעת טוב [מכתב יד]

רבי חיים וויטאל זצ"ל

אכילת הכרפס זכר לנס הצלת התינוקות שהיו מכבצין ויוצאין כעשבי השרה

וְרוֹחֵץ, אָמְרוּ רַבִּי (שהש"ר ב א) כִּי עָקַר הַשְּׁעָבוּד
וְהוּא הָעֲנוּי לֹא הִתְחִיל אֲלָא כְּשֶׁנִּלְדָּה
מֵרִים, כִּי עַל בֶּן נִקְרָא שְׁמָה מֵרִים עַל שֵׁם וַיִּמְרְרוּ
אֶת חַיֵּיהֶם, וְעַל הַזְּמַן הַנִּזְכָּר כְּתִיב (שמות ב כג)
וַיְהִי בַיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם וַיָּמָת מֶלֶךְ וְכוּ' וַיֵּאָנְחוּ
וְכוּ' וַתֵּעַל שׁוֹעֲתָם, וְכוּ', כִּי אַחַר שֶׁעָבְרוּ יָמִים
רַבִּים שָׁהִיו יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם מִכְּשִׁירָדוֹ שֵׁם, אֲזַי
נִלְדָּה מֵרִים וְהִתְחִיל הַשְּׁעָבוּד הָעֲצוּם וְהוּא
הָעֲנוּי, וְהוּא עַל יְדֵי כִי וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם, רָצָה
לוֹמַר שֶׁנִּצְטָרַע וְהָיָה הוֹרֵג ק"ץ תִּינוּקוֹת שֶׁל
יִשְׂרָאֵל בְּבִקְרָ וְק"ץ בְּעָרֹב וְרוֹחֵץ בְּדָמָם, וַיִּכְנַד
זֶה אֲנוּ רוֹחֵץ עִתָּה, וְלִפִּי שֶׁהִיא רַחֲמֵיךָ רָעָה
אִין בַּה בְּרַפְתָּ נְטִילַת יָדַיִם וְזֶה שְׂאוֹמְרִים וְרוֹחֵץ.

כַּרְפֵּס, הַכַּרְפֵּס יֵשׁ בּוֹ שְׁנֵי מִינִים כְּמוֹ שִׁיתְבָּאָר,
וְהֵנָּה, כַּרְפֵּס שְׁבֵהֲרִים, וְכַרְפֵּס שְׁבֵהֲרֹת,
כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבִּי בְּמִסְכַּת שְׁבִיעִית (פ"ט מ"א).
[גְּזָרָה] הַשְּׁנִיית, כִּי אַחַר כִּף הַגִּידוֹ הַחֲרָטְמִים
לְפָרְעָה כִּי קָרֹב הַדְּבָר לְהִלָּדֵת מִשֶּׁה מוֹשִׁיעֵן,
וְצִוָּה לְמִילָדוֹת לְהִרְגֵם כָּל תִּינוּקוֹת יִשְׂרָאֵל
הַנּוֹלָדִים, וְהָיוּ הוֹלְכוֹת הַנְּשִׁים יוֹלְדוֹת בְּשֻׁדוֹת
וּפִי הָאָרֶץ נִפְתַּחַת וְנִבְלָעִים שֵׁם, וְאַחַר כִּף
צִיצִיּוֹ מְעִיר כְּעֵשֶׂב הָאָרֶץ כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבִּי
(סוטה יא): וְדוֹמִין אֶל הַמֵּין הָאֶחָד, וְהוּא הַכַּרְפֵּס
הַהָרִי הַנּוֹלָד בְּשֻׁדוֹת.

זכר לנס הצלת ילדי ישראל שהשלקו ליאור

ועוד אַחֲרַת שְׁלִישִׁית הַיְתָה, כִּי בַיּוֹם עֲצֻמוֹ
שֶׁנּוֹלַד מִשֶּׁה, צִוָּה כָּל הַבֶּן הַלְלוֹד
הַיָּאָרָה תְּשַׁלְּכֶהוּ (שמות א כב), וְהַשְּׁלִיכוּ עִם מִשֶּׁה
שְׁשִׁים רְבוּא תִינוּקוֹת, וְכֻלָּם עָלוּ עִמּוֹ כְּמוֹ
שֶׁאָמְרוּ רַבִּי (ב"ר צז ג). וְזֶה גַם בֶּן עֲנִין כַּרְפֵּס
שֶׁהוּא אוֹתִיּוֹת פֶּרֶךְ ס', כִּי שְׁשִׁים רְבוּא תִינוּקוֹת

מרבה לספר

רבי יודיקיה טיאה יייל זצ"ל

ארבעה כוסות כנגד ארבעה דברים שנגאלו
בזכותם

הַטַּעַם דִּתְקַנּוּ אַרְבַּע כּוֹסוֹת כְּתִב רַשִׁי בְּרִישׁ
פָּרָק עֲרִבֵי פְּסָחִים (ט: ד"ה ארבע) מִשׁוּם
אַרְבַּעַה לְשׁוֹנוֹת הַגְּאֻלָּה, הוֹצֵאתִי, וְהִצַּלְתִּי,
וְגֵאֻלְתִּי וְלִקְחִתִּי, וּבִדְף ק"ח (ע"א ד"ה ארבע) כְּתִב
רַשִׁי הַטַּעַם כְּנֶגֶד שְׁלֹשָׁה כּוֹסוֹת שֶׁרָאָה שֶׁר
הַמַּשְׁקִים דְּפָרְעָה, וְכוֹס בְּרַפְתָּ הַמְּזוּן.

וְלַעֲנִיּוֹת דַּעֲמִי יֵשׁ לַתָּן טַעַם אַחַר עַל פִּי
מָה דַּאִיתָא בְּמִכְלִיתָא פְּרַשְׁתָּ בֵּא
(מס' דפסח פ"ה), רַבִּי אֶלְעָזָר הַקַּפָּר אוֹמֵר שֶׁהָיוּ
לְיִשְׂרָאֵל אַרְבַּע מִצְוֹת שֶׁאִין כָּל עוֹלָם כְּדֹא
בָּהֵן, שְׁלֹא נִחְשְׁדוּ עַל הָעֲרִיּוֹת, וְלֹא עַל לְשׁוֹן
הָרַע, וְלֹא שֶׁנּוּ אֶת שְׁמִם, וְלֹא שֶׁנּוּ לְשׁוֹנָם
וּבִגְדֵיהֶם, שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל מְצַנִּין שֵׁם וּבִזְכוּת זֶה
נִגְאָלוּ, וְהוֹצִיא זֶה מִקְרָאֵי, עֵינֵן שֵׁם. וְנִרְאָה
דְּכַנְגַּד זֶה תְקַנּוּ אַרְבַּע כּוֹסוֹת.

אֵךְ קִשָּׁה, הָא כְּתִב רַשִׁי בְּחַמֶּשׁ (שמות יב ו)
וְאֵת עָרִם וְעָרִיָה שְׁלֹא הָיוּ לְיִשְׂרָאֵל
מִצְוֹת כְּדִי לְגַאֵל אוֹתָם, וְנִתְּנָן לָהֶם דָּם פֶּסַח
וְדָם מִלָּה. כְּכָר תִּרְץ בְּזֶה בְּסִפְרָ כְּלֵי יָקָר,
דְּאֵלוּ אַרְבַּע מִצְוֹת הֵם בְּשֵׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה, אֲבָל
הָיוּ עֲרָמִים בְּמִצְוֹת עֲשֶׂה, וְנִתְּנָן לָהֶם הַקַּב"ה
שְׁנֵי מִצְוֹת עֲשֶׂה, פֶּסַח וּמִלָּה, ע"כ דְּכָרִיו וְנִכּוֹן.

וְנִרְאָה לַעֲנִיּוֹת דַּעֲמִי דְּבוֹכּוֹת שֵׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה
שֶׁלֶם הַקַּב"ה מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה שֶׁבְּטֻלָּה
הָעֲבוּדָה מֵאֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם בְּרֹאשׁ הַשְּׁנָה, וְהוּא
נְמִי שֵׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה, אֲבָל בְּשִׁבִיל קִיוּם מִצְוֹת
הָעֲשֶׂה יֵצְאוּ מִמִּצְרַיִם שְׁזָהוּ קוּם וְעֲשֶׂה, וְהָיוּ
מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה.

במי מלח. וקרוב לזה פתב הרב זמן אהרן ז"ל רמזו לשקיעת המצריים בים.

מצות הסבה

מקור חיים טור ברקת

רבי חיים ב"ר אברהם הכהן זצ"ל

זכר לאכילתם של ישראל במדבר בתוך עגני הכבוד

הנה עגני ההסבה לא נעלם מעין הקורא כי זה הוא זכר לעגני כבוד שהיו ישראל מסבים בתוכם והולכים. ומה גם כי זה מורה על העתיד, שאמרו ז"ל עתידים הצדיקים להיות מסבין בגן עדן ואוכלים פאותה סעודה והקב"ה מסב עמם. (סי' תעב סק"ג)

פרוש הגדה של פסח

רבי טעבעלע באגדי זצ"ל

זכר ליציאת מצרים בשלוח כדרך המלכים שרבוצים על מטותיהם

טעם הסבה כתבו שהיא דרך חרות, כן דרך בני המלכים להסב. עוד טעם נראה לי שהיא לזכרון יציאת מצרים, כדאיתא במדרש רבה (במדב"ר א ב) אמר הקב"ה לישראל על שאמרתם למשה למה העליתנו ממצרים המדבר הייתי לישראל, וכי פמדבר עשיתי עמכם, בנהג שבעולם מלך בשר ודם שיצא למדבר שמא מוצא הוא שם שלוח כשם שהיה מוצא בפלטיין שלו, או אכילה או שתיה, ואתם הייתם עבדים למצרים והוצאתי אתכם משם והרפצתי אתכם בסגמטין, רצה לומר מטות מכבדות, שנאמר (שמות יג יח) 'ויסב אליהם את העם דרך המדבר', מהו 'ויסב' שהרביצם בדרך המלכים רבוצים על מטותיהם. ועל כן גם אגחנו רבוצים בהסבה בליל פסח על מטות מכבדות לזכר יציאת מצרים.

השליכו ליאור ואין עבודת פך קשה מזו, ועם כל זה חזרו לצוץ כעשב הארץ וכפרס הגנני, כמו שנאמר (במדבר כד ה) 'כגנת עלי נהר', וקראוהו רז"ל כפרס שבנהרות.

ועל שם כל אלו הדמיונות אנו אוכלין כפרס לזכר הנזקר, וטובלין אותו בחמץ, זכר לדם שהיו הורגין ושופכין דם התינוקות ההם. ואל זה רמזו רז"ל (פסחים קיד:) בעגן הכפרס שהוא כדי שישאלו התינוקות, והוא כי הוא זכר שלהם עצמן, וכששאלו יודיעום אבותיהם מה שארע להם. ולכן אכילתו פחות מכונית שהוא שעור סתם כל אכילה, וזה להיותו רמז לתינוק שלא הגיע לשעור הגדול הנקרא איש. (אות תפה)

הגדת נפתלי שבע רצון

רבי נפתלי הירץ גינצבורג זצ"ל

טבילת הכפרס במי מלח זכר להצלת ששים רבוא ילדי ישראל שנשלוכו ליאור

מה שטובלין הכפרס במי מלח, נראה לי על דרך המדרש רבה (ב"ר צ א) וזה לשונו: ששים רבוא ילדים השליכו המצרים ליאור, ועלו כלן מן היאור בזכות משה, שנאמר (במדבר יא כא) 'שש מאות אלף רגלי', כלן עלו ברגלי. ועל כן לוקחין הכפרס שהוא רמז על ששים רבוא ישראל שהשליכו למים ועלו משם, ולרמז זאת טובלין הכפרס במי מלח, ועולה אחר כן מן הטבול, והוא דגמת ישראל שהלכו למים ועלו משם.

ישמח משה

רבי משה ב"ר יעקב זצ"ל

זכר בנת הים

'כרפס', שמעתי בזה רמז נכון מדיין אבר"ך ז"ל, כרפ"ס אותיות כרפ"ר, רב, רמז לבנת הים הגדולה היא, שלכך נהגו לטבולו

תולדות משה

רבי משה רמב"ם זצ"ל

זכור לאכילת פסח מצרים בחפזון

אֶפְשָׁר לְתַן טַעַם עַל מַה שֶּׁחִיבּוֹ חֲכָמֵינוּ וְ"לֹא אֲכַל הַמִּצֵּה וְלִשְׁתּוֹת אֶת הַכּוֹסוֹת בְּהִסָּבָה דְּוָקָא, יֵצְאוּ לָהֶם לְחֲכָמֵינוּ וְ"ל מִן הַמִּקְרָא הַכְּתוּב (שמות יב יא) 'וְאָכַלְתֶּם אֹתוֹ בְּחִפְזוֹן פֶּסַח הוּא לֵה', וְתַרְגָּם אֲנִיְקְלוֹס וְתִיכְלוּן יִתִּיחַ בְּבַהִילוֹ, גַּם רִש"י פָּרַשׁ 'בְּחִפְזוֹן' לְשׁוֹן בְּהִלָּה וּמְהִירוֹת, כְּמוֹ 'וַיְהִי יוֹד נֶחֱפֵז לְלֶכֶת', 'אֶשֶׁר הִשְׁלִיכוּ אֲרָם בְּחִפְזָם'.

אֲמָנָם צְרִיכִין אֲנִי לְהִבִּין, אִיךְ וּמַה הוּא אֲכִילָה בְּחִפְזוֹן, כָּל אִישׁ וְאִישׁ לְפִי דְרַכּוֹ הוּא אוֹכֵל. אֲבָל הַנִּרְאָה עַל פִּי מַאי דְאִיתָא בְּבִרְכוֹת (מא) אָמַר רַב חֲנַן כָּל הַפְּסוּקִי כְּלוּ לְשַׁעוּרֵין נֶאֱמַר, חֹטֵה, דְתַנְנָה הַנִּכְנָס לְבֵית הַמִּנְגַע, וְכִלְיוֹ עַל כְּתִפּוֹ, וְסַנְדְּלֵיו וְטַבְעוֹתָיו בְּגִדָיו, הוּא וְהֵן טַמְאִין מִיַּד. הִנֵּה לְבוּשׁ בְּלִיּוֹ, וְסַנְדְּלֵיו בְּרַגְלָיו, וְטַבְעוֹתָיו בְּאַצְבָּעוֹתָיו, הוּא טַמְא מִיַּד, וְהֵן טְהוּרֵין עַד שִׁישְׁתָּהּ בְּכַדֵּי אֲכִילַת פָּרֶס, פֶּת חֲטִיף וְלֹא פֶת שְׁעוּרֵין, מִסָּב וְאוֹכֵל בְּלִפְתָּן, וּפְרַשׁ רִש"י 'פֶּת חֲטִיף' נֶאֱכַלְתָּ מֵהָר, 'מִסָּב' דְּרַךְ הַסִּבָּה, שֶׁהִיא נֶאֱכַלְתָּ מֵהָר, שְׂאִינּוּ פּוֹנֵה אֲנֵה וְאֲנֵה.

הָא לֵן שְׁדַרְךָ הַסִּבָּה, כְּשֶׁהָאָדָם מִסָּב וְאוֹכֵל, אֲכִילָתוֹ יוֹתֵר מֵהָר מֵהָאָדָם שְׂאִינּוּ מִסָּב וְאוֹכֵל. מַעֲתָה כְּשֶׁרָאוּ חַז"ל, שֶׁאֲכִילַת הַפֶּסַח מִצְרַיִם הָיָה וּדְאִי בְּהִסָּבָה, כִּי כֵן נֶאֱמַר שֶׁם 'וְאָכַלְתֶּם אֹתוֹ בְּחִפְזוֹן', אֶשֶׁר זֶה בְּלִתֵּי אֶפְשָׁר בְּלֵי הַסִּבָּה, אֲמָרוּ גַם כֵּן שֶׁהִיא הַדְּבָר נִהוּג לְדוֹרוֹת.

בה' יתברך על ידי ספור יציאת מצרים

יִרְדּוּ לֵה' חֲסִדוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו לְכַנֵּי אָדָם (תהלים קז ח). עוֹד יֵשׁ לְפָרֵשׁ, לְפִי מַה שֶּׁמוּכָן מִמֵּאֲמַר הַזֶּהר הַנּוֹכַח לְעִיל, כִּי כְּשֶׁמִּשְׁבַּחֵין לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּחִסָּד שְׁעֵשָׂה, אִזּוּ בָּא הַתְּעוֹרְרוֹת שִׁישְׁפַע עוֹד, עַל כֵּן הַתְּחִיל בְּלִשׁוֹן יְחִיד 'חֲסִדוֹ', וּמִסִּים בְּלִשׁוֹן רַבִּים 'וְנִפְלְאוֹתָיו', אֲלֵא כְּשִׁיזְדָּה עַל הַחֲסִד שְׁעֵשָׂה, אִזּוּ יָבֵא מִצַּד הַתְּעוֹרְרוֹתוֹ עוֹד הַשְּׁפָעָה לְהוֹסִיף עַל הָרִאשׁוֹן, זֶהוּ 'וְנִפְלְאוֹתָיו'.

וּכְלָל הָעֲנָן הוּא, כִּי מִצַּד סְפּוֹר נִפְלְאוֹתָיו, אִזּוּ נַעֲשֶׂה דְבָקוֹת בֵּינוּ יִתְבָּרַךְ לְבִינֵינוּ, וּמִסְתַּלַּק הַחֲשׂוֹף וְהַעֲנָן הַמְּפָסְקִים וּמִבְּדִילִים בֵּינוּ לְבִינֵינוּ, זֶהוּ הַגְּאֻלָּה הָאֲמִתִּית, כִּי אִזּוּ יִתְגַּלֵּה לָנוּ, הוּא לָנוּ לְאֵלֵהִים, וְאֲנַחְנוּ לוֹ לְעַם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה כה ט) 'וְאָמַר בַּיּוֹם הַהוּא הִנֵּה אֱלֹהֵינוּ זֶה קוֹיֵנוּ לוֹ וַיּוֹשִׁיעֵנוּ זֶה ה' קוֹיֵנוּ לוֹ נְגִילָה וְנִשְׁמַחָה בִּישׁוּעָתוֹ'. וְתַבְתָּ 'זֶה' הוּא כְּמוֹרָה בְּאַצְבַּע זֶה הוּא, 'וְנִשְׁמַחָה בִּישׁוּעָתוֹ', כְּלוֹמֵר, הִישׁוּעָה שֶׁהִיא מֵאֵתוֹ הוֹשִׁיעֵנוּ.

וְגַם פְּרוּשׁ 'בִּישׁוּעָתוֹ', בִּישׁוּעַת עֲצָמוֹ כְּכִיכּוֹל כְּמוֹ שֶׁכְּתַבְתִּי, כִּי אִזּוּ יִתְגַּדֵּל וְיִתְקַדֵּשׁ שְׁמֵיהּ רַבָּא כּו', זֶהוּ הַרְמָז 'כָּל הַמְּסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם הָרִי זֶה מִשְׁבַּח', כְּלוֹמֵר, 'זֶה' ה' יִתְבָּרַךְ הוּא, וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאֵר וְיִתְקַדֵּשׁ, וְאֲנַחְנוּ דְּבוֹקִים בּוֹ לְהִרְאוֹת זֶה אֵלֵינוּ, זֶה ה' קוֹיֵנוּ כּו', וְזֶהוּ סוּד 'וַיִּסַּב אֱלֹהִים אֶת הָעַם' (שמות יג יח) שֶׁסָּבַב אוֹתָנוּ וְאִין הַפֶּסַק בֵּינֵינוּ. (מס' פסחים מצה שמורה אות קסא)

מגיד דבריו ליעקב

רבי ישראל יעקב אלגאזי זצ"ל

שפע נסים על ידי ספור יציאת מצרים

אֲמָנָה לְפִי דְרַךְ הָרִאשׁוֹנִים וְ"ל בְּטַעַם לְשׁוֹן 'אַרְבָּעָה צְרִיכִין לְהוֹדוֹת' (בִּרְכוֹת נד:),

ספור יציאת מצרים

שני לוחות הברית

רבי ישעיהו הורוויץ זצ"ל

התעוררות הנסים על ידי ספור הנסים / דבקות

נעשה דבר הגורם קלקול וכליון לכל הבכורות של כל הבצלי חיים, אף על פי כן לא הגיע הקלקול לבכורי בני ישראל.

ולפי שבכל שנה ושנה מתעורר אותו הדבר שיהיה בזמן הראשון פדוע, לכן נצטוו ישראל בכל שנה על אכילת קרבן פסח, וזהו הטעם שנשתנה ענין קרבן פסח מכל הקרבנות, שבכל הקרבנות לא מציינו שתהא האכילה מעכבת הקרבן, ובקרבן פסח אמרו (פסחים עח:) נטמא הבשר והחלב קים אינו זורק את הדם, שמתחלה לא בא אלא לאכילה, והוא כמו שכתבתי שעקרו האכילה לקדש את הגופות להגן עליהם מן הקלקול הנ"ל.

וכן עכשו שאין מקריבים קרבן פסח, זכרון דברים בפה מועיל במקום האכילה ממש להגן על ישראל, וסמך לדבר ואמרתם זבח פסח הוא לה" וגו', באמירה לבד הדבר תלוי. וזהו ענין תענית בכורים בערב פסח כפזר בכמה ספרים, לפי שאז מתעורר בכל שנה למעלה ענין הגורם הפסד וקלקול וכמו שכתבתי.

מנהג אכילת ביצים

יד יוסף

רבי יוסף צרפתי זצ"ל

אכילת ביצים זכר לפטירת אברהם אבינו בערב פסח

ידוע דאמרינן בירושלמי דצריך לקח ביצה בליל פסח עם הצלי, והטעם שמעתי וגם ראיתי משום אבלות דאברהם אבינו, ובקצת מקומות קדם הפל אוכלים הביצה זכר לאבלות אברהם שמת בערב פסח. והנה ידוע שאותו הנזיד של עדשים היה לסבה שמת אברהם אבינו ע"ה, והאבל אסור לאכל משלו סעודה ראשונה, ובא יעקב ובשל נזיד עדשים

שלא אמרו 'תיבין להודות', לרמוז כי זולת החיוב צריכין הם לאתו דבר, כי על ידי היותם מתזיקים לו טובה, יוסיף ה' שנית ירו בפעמים רבות. הוא הדבר אשר רמז המקרא (שמות יג ח) 'והגדת לבנך ביום ההוא לאמר, ירצה על ידי הגדה זו בספור חסדי המקום ב"ה ביציאת מצרים, תזכה לאמר' עוד הגדות מרבות עצמו מספר. (דרוש לחג הפסח)

יד מצרים - יד חזקה

רבי יצחק אייזיק חבר זצ"ל

שמירת ספור יציאת מצרים כקרבן פסח בזמן הבית

פסח שהיו אבותינו אוכלים בזמן שבית המקדש קים על שום מה. יש לזקוק אמרו שהיו אוכלים למה תלה הדבר באכילתו ולא בהקרבנותו. אבל הענין בזה, ידוע מה שכתב הר"ן ז"ל בדרשותיו (דרוש ח), שענין מפת בכורות והצלת בכורי ישראל היה גם גדול, שהוא מתברך חדש בטבע הבריאה למעלה דבר שגורם קלקול בבכורי בני אדם ובהמה וכו', יצין שם שהאריך.

ואם כן היה ראוי שיהיה הדבר שנה כולל כל הבכורות ואפלו של ישראל, והוא מתברך עשה נס בתוך נס להציל בכורי בני ישראל. וענין הצלתם היה על ידי אכילת הפסח, שבוה נתקדשו גופותיהם, והגן עליהם מן הקלקול שגורם אל הבכורים בטבע גופותיהם. והדבר דומה לרופא ממחה שהיה אוהב לאדם אחר, בראותו קלקול האויר גורם תחלואות שונות לבני אדם, נתן לו סמים מיחדים שיאכל אותם בזמנים מיחדים להגן עליו משוני האויר וטבעו. וזה שאמר (שמות יב כז) 'ואמרתם זבח פסח הוא לה' אשר פסח על בתי בני ישראל' וגו', והוא כמו שכתבתי שאף שבאותו העת

הַעֲדָשִׁים לְהַכְרוֹת הָאֵבֶל, אִם בֶּן עֲדִין לָמָּה אָנוּ עוֹשִׁין בְּלִילָה. וְאֶפְשָׁר לומר דְּהֵינָה אֵיתָא בְּמַסְקַת סוֹפְרִים (פכ"א) דְּהַבְּכוּרִים מִתְעַנִּין בְּעָרֵב פֶּסַח, וְנוֹדַע (יומא כח:) כִּי הָאֲבוֹת קִיָּמוּ כָּל הַתּוֹרָה אֶפְלוּ מִלֵּי דְרַבְּנָן שְׁעִתִּידִין לְהִתְחַדֵּשׁ. אִם כֵּן יִתְכַּן בֵּינוֹן שְׁהָאֲבוֹת יָדְעוּ מַגְלוֹת מִצָּרִים וּמַגְלָאֲלֵתָהּ, וְיָדְעוּ כָּל דְּבָרֵי סוֹפְרִים שְׂיִתְחַדְּשׁוּ, עַל כֵּן יִצְחָק אָבִינוּ שְׁהֵינָה בְּכוֹר הַתְּעֵנָה עָרֵב פֶּסַח, וְלֹא אָכַל עַד הַלְּלָה סְעוּדָה רֵאשׁוֹנָה, וְאָכַל בִּיצִים אוֹ עֲדָשִׁים, אִם בֶּן גָּם אָנוּ אוֹכְלִין בְּלִיל פֶּסַח בִּיצִים. (פר' תולדות)

תַּפְאֶרֶת יַעֲקֹב

רבי שבתי ליפטיץ זצ"ל

זכר לחרבן המקדש שנגרם בשל דמעותיו של עשו כליל פסח

הַגֵּה הַבְּרִכוֹת שֶׁקָּבַל יַעֲקֹב אָבִינוּ ע"ה הֵיחָה בְּלִיל פֶּסַח, וְעַל כֵּן מִשְׁעַם זֶה מְבָרְכִין טַל בְּיוֹם רֵאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח, מִפְּנֵי שְׁהִתְחַלַּת הַבְּרִכוֹת הֵיחָה יוֹתֵן לָךְ הַאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם.

וְהִנֵּה בְּלִיל זֶה בָּא עֲשׂו לִפְנֵי אָבִיו וַיִּצְעַק צָעָקָה גְּדוֹלָה, וְזֶה גֵרָם חֲרַבְּן ב' מִקְדָּשִׁים כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּסוֹפְרִים, עַל כֵּן מִשְׁעַם זֶה נִהְיָה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹאֲכַל בִּיצִים בְּלִיל פֶּסַח כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב הַרְמ"א סוֹף סִימָן תַּע"ו וְזָכַר לְחֲרַבְּן, וְהֵינָה שֶׁבְּלִיל זֶה הֵיחָה רְשִׁימָה לְחֲרַבְּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ עַל יְדֵי בְּכִית עֲשׂו. (פר' תולדות)

בְּדֵי לְהַאֲכִיל לְאָבִיו, וְזֶה הֵיחָה עָרֵב פֶּסַח כַּנ"ל. (פר' תולדות דרוש א)

עֵרֶךְ שֵׁי

רבי שלמה יהודה טאבאק זצ"ל

סעודת הבראה של יצחק אבינו כליל פסח

אֵיתָא בְּאַרְח חַיִּים (סי' תעו ס"ב) דְּמִנְהֵג לֹאֲכַל בִּיצִים בְּלִיל פֶּסַח זָכַר לְאֲבֹלוֹת. וְהוּבָא בְּפָרִי מְגֻדִים שָׁם (משב"ז סק"ג) בְּשֵׁם הַיָּד יוֹסֵף, כִּי אֲבָרְהָם אָבִינוּ מֵת בְּעָרֵב פֶּסַח, עַל כֵּן אוֹכְלִין בִּיצִים זָכַר לְאֲבֹלוֹת, עַיִן שָׁם. וְצָרִיף עַיִן, לִפִּי זֶה הֵיחָה לֵן לֹאֲכַל בְּעָרֵב פֶּסַח בְּיוֹם לָמָּה בְּלִיל פֶּסַח.

וְצָרִיף לומר דְּאֲזַלָּה הָךְ דְּעָה כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב הַבֵּית יוֹסֵף (יו"ד סי' שצג) בְּשֵׁם הַנְּמוּקֵי יוֹסֵף בְּסוֹף פֶּרֶק הַמוֹכַר פְּרוֹת, וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: דְּלִיל שְׁנֵי מִיּוֹם רֵאשׁוֹן הוּא חָשׁוּב לְעַנְּן אֲנִינּוֹת לֹאֲסַר בְּקִדְּשִׁים, וְכֵתֵב הַרִיטְב"א נִרְאָה דְּהוּא הֵדִין לְעַנְּן הַבְּרָאָה תוֹפֵס לִילוֹ בַּחַל אִם חֲזָרוּ אַחַר בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת וְכוּ'. וְלִפִּי זֶה יֵשׁ לוֹמַר דְּנִתְאַחַרוּ בְּהַבְּרָאָה עַד הַלְּלָה, וְסְעוּדַת הַבְּרָאָה הִיא בְּעֲדָשִׁים אוֹ בִּיצִים כְּמַבְאָר בִּיר"ד (סי' שעה ט"ט), וְעֲדָשִׁים אֵינָן אָנוּ אוֹכְלִין בְּפֶסַח, עַל כֵּן אוֹכְלִים בִּיצִים בְּלִיל רֵאשׁוֹן זָכַר לְהַבְּרָאָה יַצְחָק אָבִינוּ עַל אָבִיו.

וְעֵדִין צָרִיף עַיִן לִפִּי מַה שֶׁכְּתוּב הַיָּד יוֹסֵף שָׁם, דְּבְּעָרֵב פֶּסַח בְּיוֹם בְּשֵׁל יַעֲקֹב

מעשי צדיקים

פְּעֻסָּט, וְלֹאֲחַר מִכֵּן כָּאֲב"ד קֵהֶלֶת וּוּיָא בְּוִילֵאמְסוֹבּוֹרָף, בְּצֵלוֹ שֶׁל הַר"ק רַבִּי יַעֲקֹב יוֹסֵף מִסְקוּוִירָא זִיע"א.

הַהֲכֵנּוֹת לַחֵג - הַמְלַאכִים שׁוֹמְרִים עַל הַמַּצּוֹת סִפּוֹר ר' חַיִּים פְּרִיעֵד ז"ל. כִּידּוּעֵי הַסְּתוּפָּף רַבִּי יוֹנָתָן שְׁטִיִּיף זצ"ל שֶׁכֵּהָן כְּגַאֲב"ד

שומרים את העופות לפסח עם מעיליהם. הבחין בדבר אָחַד מבני הבית, וזעק בכעס לעבר המשמשים, "מדוע אינכם שומרים כראוי".

פנה אליו אותו צדיק ושאל, "הכי לא שמעת מאסור פעם", הצטדק הלה וענה, "אבל בפסח אסור אפלו משהו של חמץ".

ענהו הרבי, "אני מדבר אליך אודות אסור פעם שעליו אמרו חז"ל (עי' שבת קה): 'כל הכועס פאלו עובד עבודה זרה, ואתה עונה לי אודות תרנגול חמץ, אתמהה". (מדיש ישראל עמ' קנה)

כדאי רב אחאי לסמוך בשעת הדחק

עני שהתפרנס מיגיע פפיו, נכנס בליל ראשון של פסח, לבית רב העיר לבנו. רבי יעקב אורנשטיין זצ"ל בעל הישועות יעקב, וספר ברעד כי מצא בביתו משהו חמץ, על פי מה דקיימא לו, דחמץ בפסח במשהו, הורוהו דיני העיר כי כל הכלים המאכלים והמשקים, באסור חמץ.

הדבר הצר לו ביותר, והוא פנה אל הישועות יעקב והציע לפניו השאלה, הגאון אמר לו כי הכל חמץ, אך העני בקש, "ימחל נא הרב לעני שנית בדבר, אולי ימצא איזה הטר, פי עני ואביון אנכי".

הלך הרב לבית מדרשו, ישב ואמר לו שנית, "אין הטר בדבר, אם עני אתה, לך וקח בהקפה כלים חדשים ומאכלים ומשקים של פסח, בעזר ה' יתברך לאחר יום טוב, אני אשלם הכל".

גמגם העני בלחש, "אנא אדוני ימחל פעם נוספת לעני בדבר, אולי ימצא לי הטר, בחסדי שמים מיום עמדי על דעתך, לא

מקפיד היה רבי יונתן להקביל פני רבו פעמים בשנה, לחסות בצל אדמה הימנותא. בשבת חול המועד פסח, ובשבת חול המועד סכות, בהדגישו את טעמו, הלא מצינו (סוכה כו:), 'חייב אדם להקביל פני רבו ברגל'.

בכל פעם שהיה נכנס לרבי, היתה מתנהלת שיחה בה נשמעו דברים נפלאים. באחת השנים התגלגלה השיחה בענין המצות מכונה שרבי יונתן הכשירן עבור בני קהלתו, הוא נסה להוכיח לרבי שבזמננו נשתנה המצב לטובה ואינו דומה לימים ההם, כשרבני החסידים אסרוהו.

השיב הרבי, "ידוע שחמץ בפסח במשהו, ואיר אפשר לילוד אשה להזהר במשהו. אלא בעת שצוה הקב"ה במצרים על מצות ושמרתם את המצות, נבראו מלאכי מרום מצויו של הקב"ה, והם עמדו כל עת אפית המצות, לשמר לבל יחמיצו, אותם מלאכים מלויים אותנו מדור דור, עד היום הזה.

הא תינח, המשיך הרבי, "כשאופים את המצות באותה דרך שעשו אז ועם אותה מסורה, מתלויים אלינו אותם מלאכים שנבראו בשעתו. מלאכים חדשים, אין בכח בר נש לברא בעולם". (בצור הקודש סקיוורא תסס"ח)

משהו כעס חמור יותר

ספר הרה"ק בעל אהבת ישראל מוידניץ זיע"א. בכמה מקומות נהוג היה להלביש את העופות העומדים להשחט לקראת חג הפסח במעילים מיוחדים, למען יהיו שמורים מכל חשש משהו חמץ.

בבית אחד מן הצדיקים, ארע ואחד התרנגולים של חמץ, קפץ לתוך החדר שבו היו

בהם רצון אבינו שבשמים". (סיחתן של עבדי אבות)

יש לערוך סדר בשמים

בליל הסדר, נוהג היה הרה"ק **הצמח צדיק מוויז'ניץ** זיע"א להקב בהשתתפות בני המשפחה ללא החסידים, הגם שגדולי החסידים השתוקקו להיות בליל הסדר במחצתו, לא נתן הצמח צדיק את הסכמתו לדבר.

פעם התבטא לפניו החסיד המפלג רבי יצחק דוד פוקס מוילחאוויץ זצ"ל, "הגני מקוה מאד, שעוד נזכה שיבוא העת שהרבי יאמר את ההגדה בבית המדרש לפני התיבה, כשביית המדרש מלא מפה אל פה".

שנה אחת השפיע רבי יצחק דוד על החסיד ר' חיים ישראל ז"ל, השו"ב דנערסניצא, שייסע עמו לחג הפסח לויז'ניץ, להיות בליל הסדר אצל הרבי. בתחלה סרב ר' חיים ישראל, באמרו שהרבי לא יתן להם להכנס, אולם ר' יצחק דוד הבטיחו על אחריותו, שהכל יסתדר על הצד היותר טוב.

לויז'ניץ הגיעו לקראת שבת הגדול שחל ביום ח' בניסן, בליל שבת קדש אמר הצמח צדיק לר' חיים ישראל, "עדין יש שמונה ימים עד החג", הינו שנותר לו די זמן לשוב לביתו. בשמע ר' חיים ישראל את הדברים, הצר לו מאד, אולם ר' יצחק דוד הרגיעו ואמר שהם עוד יהיו בליל הסדר אצל הרבי.

לקראת החג התוספו אברכים נוספים מחבורתו של ר' יצחק דוד שהגיעו לויז'ניץ, ועד ליל ערב פסח, כבר התאסף בוויז'ניץ קהל נכבד של אברכים. החסידים לוו את הרבי בלכתו לעבודת הקדש בשאיבת מים

נהגיתי משל אחרים". אמר לו הרב, "אם כן הדברים, הגיע זמנו של **השאלתות דרב אחאי גאון**, הפוסק דחמץ בפסח בטל בששים. כדאי הוא רב אחאי לסמוך עליו בשעת הדקה, והכל כשר", ואולי היה עוד צדדים להתיר בצרוף דעת השאלתות.

כאשר הלך העני מאתו שמח וטוב לב, התעצב רבי יעקב אל לבו, אולי לא יפה הורה. נגלה אליו רב אחאי גאון בחלום הלילה ואמר, "ישר כחך, מיום שכתבתי דעתי בספרי השאלתות, לא פסק בעל הורה כדעתי.

ענה הגיע זמני כשפסקת הלכה כמותי, המקום יניח דעתך כאשר הנחת את דעתי, ומזה כנגד מדה, יפסקו בעולם הלכה כמותך". (דובר שלום אות קנא הערה ב)

ליל הסדר

לעשות רצון אבינו שבשמים

לבית מדרשו של הרה"ק **הדברי חיים מצאנז** זיע"א, נקלע חסיד ממדינת פולין לליל הסדר. אחר קריאת ההלל בליל התקדש החג, גדלה תמיהתו עד מאד, בראותו את הדברי חיים מתמהמה בעריכת עבודת הקדש של סדר הלילה.

במקום להזדרז ולעסק בעבודת הקדש של לילה מפלא זה, סובב הרבי באותה שעה נשגבה בין הנדיבים, ושוחח עמיהם על עניני עזר וסעד לאביון מדקא.

הבחין הדברי חיים בתמיהתו, פנה אליו ואמר, "הכי חושבים אתם, שקיים אצלי הבדל בין מצות צדקה, לתת פרוטה לעני, לבין כזית מצה. הלא שניהם חפצי מצוה, לעשות

ושמחו על הזכייה הגדולה, להיות מסבים אל שלחן המלך, וכמוכן כבר באו לקלף תפוחי אדמה.

מאותה שנה הנהג בויז'ניץ לעשות את הסדר במחצת הרבי, החסידים היו נוהגים להביא עמם את ילדיהם, הבחורים והנערים, למען יתעלו ויתרוממו בצל הקדוש.

ד"ר הרה"ק **האמרי חיים** זיע"א על הכתוב (תהלים צו ח) 'שאו מנחה ובאו לחצרותיו', מנחה רומזת על המצה (ברית כהונת עולם מאמר מצות מסוחים בשמן פ"א), מרמז לנו בזאת הכתוב, 'טלו את המצה, והביאוה עמכם לחצרות ה', לבית המדרש'.

בחדש אדר תשל"ל, כְּאֶשֶׁר בְּקֵר הַרְה"ק הַבֵּית יִשְׂרָאֵל זיע"א אצל האמרי חיים כדי לאחל מזל טוב לרגל נשואי נכדו, נסובה השיחה על חג הפסח, האמרי חיים ספר פי מאז ומי זקנו הצמח צדיק, נהוג בויז'ניץ לערוך את הסדר בבית המדרש ברב עם.

אחר פנה ושאל את הבית ישראל, "היכן אתם עוזרים את הסדר?" "יש לערוך סדר בשמים", הפטיר הבית ישראל, והאמרי חיים פרץ בבכי, מרב התרגשות. (שיפי קודסט)

להראות עצמו כאלו הוא יצא ממצרים

כְּאֶשֶׁר התבקש הרה"ק **רבי דב בעריש מביאלא** זיע"א להנהיג את העדה המיתמת, אחר הסתלקות רבו הרה"ק **רבי מנחם מנדל מווארקא** זיע"א, לא הייתה הרבנית שבגעת רצון מהדבר, שכן לא הרגלה לכך מבית אביה.

בליל הסדר הראשון, הגיעו חסידים לערוך את הסדר על שלחן הרבי, אולם

שלנו, אחר נכחו בבדיקת חמץ של הרבי, ובכך כבר "כסו" את הוצאות הנסיעה.

אחר בדיקת חמץ ערוך הרבי רשימה של כל האורחים שנשארו, וחלקם אצל בעלי הבתים בעיר באמרו, "אתה תתאכסן אצל ר' משה שארף", וכדומה.

משנוכחו החסידים ובראשם ר' חיים ישראל שהרבי אינו מניח לשהות בצל קדשו בליל הסדר, מהרו לר' יצחק דוד והתרעמו עליו, "הכי בשביל זה באנו, כדי לערוך את הסדר על שלחן אחרים", השיבם ר' יצחק דוד, "אל תדאגו, נכנס בינתיים לבית המדרש, והכל על מקומו יבוא בשלום".

לא עבר זמן רב, לבית המדרש נכנס המשמש בקדש ר' בעריל שטיין ז"ל, ובקש בשם הרבנית שהחסידים יבואו לקלף תפוחי אדמה בבית הרבי, לצורך החג. השיבו ר' יצחק דוד בשם כל החבורה, "אנו איננו באים לקלף".

כששמעה הרבנית את תשובת החסידים, באה בעצמה לפתח בית המדרש ושאלה, "אברכים, למה לא תבואו לקלף תפוחי אדמה כנהוג". עבודת קלוף התפוחי אדמה, חן מיוחד היה בה, בהזדמנות זו יושבים היו החסידים יחדיו, משוחחים בענייני עבודת ה' מתוך דבקות והתלהבות, ומספרים ספורי צדיקים.

השיב ר' יצחק דוד, "האברכים ילכו לקלף תפוחי אדמה, אצל בעלי הבתים שאצלם יתארחו". בשמעה כך, נכנסה הרבנית אל בעלה הקדוש ושאלה, "מדוע אינך נותן לחסידים להכנס אצלנו בליל הסדר".

השיב הרבי, "לא ידעתי שניחא לך שהחסידים יהיו אצלי בליל הסדר, אם לך ניחא בכך, גם אנכי מסכים". מיד מסרה הרבנית לחסידים את דברי הצמח צדיק, אשר ששו

על דברי ראש הישיבה וטעו, "הלא קושיות בפ"י."

אמר לו, "כל קושיותיך ושאלותיך, תרוצים הם אצלך, רצונך לתרוץ עצמך על מעשיך הרעים, אני אינני עונה תרוץ על תרוצים."

זאת רואים אנו בהגדה של פסח, החכם שואל שאלה לשם שאלה, רוצה לדעת תרוץ עליה כי הוא מאמין בה' ובמצוותיו, לכן עונים לו תרוץ על שאלתו כראוי. לא כן הרשע, שאלתו באה לשם תרוץ, לתרוץ את רשעותו, לפיכך אין משיבים לו תרוץ על התרוץ, התגובה הראויה לו היא, 'הקעה את שניו'. (הגים וזמנים)

התועלת בסימני רבי יהודה

בימי ילדותו של **רבי העשיל מקראקא** זצ"ל, הודמו לו להתאכסן עם אביו בעיר הענא שבארץ אשכנז, בביתו של קמצן. כשהסבו אל השלחן לסעד, הניח לפניהם בעל הבית כוסות קטנות מאד, הבחין בהם העשילי הקטן, ופרץ בשחוק.

שאלו אביו למה זה צחקת, והוא ענה, "בכל שנה בהגיעי בהגדה של פסח לרבי יהודה היה נותן בהם סימנים, לא יכלתי להבין מה חדש רבי יהודה בכך שמסר לנו את סימני המכות, וכי מי לא יודע שראשי תבות של עשר המכות, הם דצ"ף עד"ש באח"ב."

היום עמדתי על הדבר, רבי יהודה צפה ברוח קדשו שעתיד להיות בעל אכסניה בעיר הענא, שיהיה קמצן ויתן לאורחיו רק כוסות קטנות מאד, ובדאי יתן כוסות אלו אף בליל הסדר לצרף מצות ארבע כוסות.

הרבנית לא הסכימה לכך, בתחלה אף נכנסה לתוך בו היה ערוך הסדר כדי שהחסידים לא יוכלו להכנס, אף לבסוף ותרה ויצאה.

בצאתה אמרה, "על הכל אני מוחלת, אף שלא אצפה להיות בעת שבועלי הקדוש אומר בהגדה את המלים 'בכל דור ודור חייב אדם לראות עצמו כאלו הוא יצא ממצרים', אז הוא נעמד על רגליו, נוטל את המצות, מניחם בצרור על שכמו ואומר, "יוצאים ממצרים", בשעה זו אני חשה כאלו ממש עכשו יוצאת ממצרים, על זאת איני יכולה למחל".

הוסיף נכדו הרה"ק **רבי אברהם מסטריקוב** זיע"א, כי בלומדו עם **רבי יצחק זאב מבריסק** זיע"א את הרמב"ם בהלכות חמץ ומצה (פ"ז ה"ו), 'בכל דור ודור חייב אדם להראות את עצמו כאלו הוא בעצמו יצא עתה משעבוד מצרים', ספר את המעשה לרב מבריסק.

הרב מבריסק נהנה מהספור, והוסיף כי ישנם שתי גירסאות האם 'לראות את עצמו', או 'להראות', והחלוק הוא, שעל פי הגירסא 'להראות', צריך לעשות מעשה בפעל, להראות את עצמו, ולא רק לחוש. (מגיד דבריו ליעקב)

אף אתה הקעה את שניו

תלמיד ישיבת וואלוז'ין שיצא לתרבות רעה ונעשה אפיקורס, בא לפני רבו לשעבר, ראש הישיבה **רבי נפתלי צבי יהודה ברלין** זצ"ל, **הנצי"ב מוואלוז'ין**, והחל להציג לפניו קושיות ושאלות על דברי חז"ל.

שמע הנצי"ב, חנה, אף סרב להשיב וכך אמר, "רגיל אני לתרוץ קושיות ושאלות, אבל אין אני נותן תרוץ על תרוצים". תמה התלמיד

נער, גלוייתי אל סבי ואבני בנסיעתם ללובלין, אל רבם הרה"ק רבי יעקב יצחק מלובלין זיע"א, לחג הפסח.

בליל הסדר היינו מסבים על שלחנו של החוזה, הוא קרא את פרקי ההגדה בהתלהבות ובדבקות, שהטילו על המסבים פחד רב.

האימה שהשתררה עלי הגיעה לשיאה, בשעה ביה קרא החוזה מתוך ההגדה את המלים 'ובמזא גדול זה גלוי שכינה', לא יכלתי להחזיק מעמד, ונפלתי ממקום מושבי אל מתחת לשלחן.

בשיכני שם, הבחנתי בחרדה לתדהמתי, כי פנים גופו של החוזה מואר בשלהבת אש, כל אבריו הפנימיים נראו יפה. מראה זה אינו מש מזכרוני, עד היום עומדים לנגד עיני אבריו הפנימיים של האדם בפעלתם".

(הרב המנהיג והרופא)

המצה מיכלא דאסותא

בערב הפסח, חלה הרה"ק רבי אברהם מסוכטשוב זיע"א בעל האבני נזר בגרונו, מצבו החמיר עד כדי שבועת הגיעו לאכילת כזית מצה, לא היה באפשרותו לאכל מאומה.

החל האבני נזר לשנון את דברי הזהר הקדוש "מצה מיכלא דאסותא", פעמים רבות, עד שבא להתלהבות גדולה ועצומה, אכל את הפזית מצה בדבקות, וכמעט הגיע לשעור שני זיתים.

כאשר ראו זאת בני הבית, חשבו כי הוטב לו מעט והביאו לפניו דגים, אך הוא לא היה מסגל לאכלם, הגישו רטב, אך גם זאת לא היה מסגל להכניס בגרונו.

על כן הוא הקדים רפואה למכה, למען לא יהיו צריכים האורחים לפחות מהכוס הקטנה עשר טפות יין כמספר עשר המכות, אז לא ישאר מהיין מאומה, בא רבי יהודה והעמידו על שלשה, דצ"ד עד"ש באח"ב, כך לא יגרע מהכוס הקטנה, כי אם שלוש טפות. זהו רבי יהודה היה נותן בהן, ראשי תבות בעיר הענא, את הסימנים, דצ"ד עד"ש באח"ב".

(שיחת חולין פרק יג אות ה)

ובמזא גדול זה גלוי שכינה

מלבד גדלתו העצומה בכל חלקי התורה, היה רבה ומאורה של צפת רבי שמואל הלר זצ"ל ממחה ברפואת הגוף, מכל רחבי האזור נהרו לפתחו, יהודים ושאנים בני ברית, לשאל בעצתו הקדושה, שדבר לא נפל ממנה ארצה.

טבני אפוא, כי הרופאים החדשים שעל הרפואה פרנסתם, לא ראו בעין יפה את העגדה שהחולים מבכרים את טפולו הרפואי של רבי שמואל הלר על פני טפולם, והשתדלו לערער את סמכותו הרפואית, ולמעט מערכו.

טענה נצחת בפיהם, עליה חזרו שוב ושוב, כלום יתכן לדעת רפואה ללא למוד אנטומיה, הרי הרב כלל אינו מכיר בגוף האדם, מעולם לא הסתפל באיבריו הפנימיים.

ברם, כשהביאו את הטענה לפני רבי שמואל הוא חיד ואמר, "אמת, מעולם לא נברתי בגופות מתים ולא בתרתי את איבריהם, אך בכל זאת גוף האדם אינו זר לי, ראיתי את אבריו הפנימיים, והנני מכירים יפה".

לשאלתם האלמת של שומעיו, כיצד יתכן הדבר, המשיר וספר, "כשהייתי

הפריץ מ'שפך חמדת' מסייע לחג

עני מרוד היה רבי פסח לאנגזאם זצ"ל, אביו של הרה"ק רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א בעל **בני יששכר**. לפרנסתו הדלה שמש כמלמד אצל בעל הבית באחד הכפרים, בביתו התגורר במשך כל חדשי החורף, ולמד את בניו.

בעת התגוררו בכפר, התפלל להוכח שבעל הבית כלל אינו נותן צדקה לעניים המגיעים לפתחו, הוא מתחמק מתחנוניהם בתואנה שאין לו כסף עבורם.

התקשה רבי פסח לראות זאת, וסכם עם בעל הבית שיחלק כספים לכל הנצרכים שיקלעו לביתו, ירשם את הכספים שנתן להם, ובסוף החורף טרם ישוב לביתו, יקזז את הסכום שתרו לצדקה מהמשכרת המגיעה לו עבור המלמדות.

בעל הבית נענה ברצון לעסקה, והחל להעניק צדקה בידי רחבה לכל העוברים ושבים, הנצרכים הודו לו בפה מלא על נדבת ידו הרחבה, והקבועים ביניהם, השתוממו לפשר השנוי המפתיע שחל בו.

משהגיעה עת התשלום בסוף החורף, ערף בעל הבית חשבון, והתברר כי לא נותר לו לשלם לר' פסח עבור עבודתו במהלך החורף, כל משכרתו חלקה לצדקה, ולא זו בלבד, אלא רבי פסח נותר חיב לבעל הבית סכום נוסף.

נאלץ רבי פסח לשוב לביתו לחג הפסח בלא כלום. גבאו לעירתו, בש ונכלם לשוב לביתו בידים ריקניות, בקדעו כי בגי הבית מצפים בכליון עינים למשכרת שיביא, אחר שהותם בבדידות בכל ימות החורף הארוך והקשה.

בלית בררה, נשא רגליו לבית המדרש, שם התישב ללמד. אחר זמן מה נכנס לבית המדרש בנו הקטן הערש מיילך, מה רבה

פנה אליו נכדו החביב עליו כבבת עינו, הרה"ק רבי דוד זיע"א, לימים בעל **החסדי דוד**, ובקשו שיאכל לכל הפחות כף אחת מהרטוב, אך האבני גזר הראהו כי אין באפשרותו לבלע מאומה. (בסיים חממה)

כך היה הלל עושה

מפרסם היה רבי שאול הערנפלד זצ"ל, בעל **גבעת שאול** ורבה של סיקס והגלילות, רב חילו בדרוש, הן מצד תכן דבריו שהיו מלאים זיו ומפיקים נגה בכל חלקי הדרוש והאגדה, והן באפן אמירתם, שהיו נאמרים בהתעוררות רבה, עד שרבים השיב מעון בנעם מוסרו.

בדרשת שבת הגדול לפני קהל עדתו, עורר רבי שאול אודות גדל מעלת האחדות וחובתה ואמר, "יש שלוש פתות בכלל ישראל, צדיקים, בינונים, ורשעים, הכת הראשונה דומה לקרבן פסח 'צלי אש' שהוא קדש ומשבח בטעמו, השנייה למצה הקדושה, שהיא מאכל לחם ממצע, והפת השלישית דומה למרור.

למען תשרר אחדות בין הפתות הללו, נחוץ להעמיד עליהם מנהיג סגלן גדול וענותו כהלל, על פו הלל הזקן שהיה ענו מכל האדם, היה מסגל לכהן את שלשתן ביחד בשעת קיום המצוה."

נאים הדברים למי שאמרם, כפי המקובל בפי אנשי עירו אודות מדותיו התרומיות והנעלות, היה רבי שאול רודף שלום, מכבד את הבריות, ובעל תבונה רבה, הוא סייע לאנשי עדתו באהבה רבה ובעצות נכונות, וסייע לכל חברי קהלתו. (גבעת שאול)

תחלה, יבוא ויגיד לחברו את הנראה והנשמע בעולם האמת.

אחר שהסתלק החבר עבר זמן רב עד שקיים את תנאו והתגלה בחלום לחברו, והתנצל שקשה היה לו מאד להפרד מעולם האמת, כעצם השמים לטהר, ולבוא לעולמנו המגושם.

טאלו חברו איך הדברים בעולם העליון, והוא ספר שבכל ליל שני דפסת, מקבץ הקדוש ברוך הוא את כל הפמליא של מעלה ואומר להם, "לכו ראו בני ישראל, באיזה יתרון הכשר ואש להבה מקימים הסדר בלילה הזו אשר לא צייתי, רק רבנן הוסיפו". אחר זאת נעשה בשמים ממעל שמחה גדולה אשר ילאה כל פה לספר, תענוג שמחה זו, אין לשערה ואין לפרטה. (אלף כתב)

להאמין בכח הצדיק

סמוך לימי חג הפסח, לקה גאב"ד בלוינא רבי אפרים פישל שפירא זצ"ל במחלת מעיים קשה, הרופאים אסרו עליו כל מאכל, מלבד מעט מרק מערב בעמילן דגן, תרופה טבעית באותן השנים לרפוי מחלות מעיים.

מאחר והעמילן הנו חמץ גמור, נסע רבי אפרים פישל לרבו הרה"ק רבי יחיאל מאלכסנדר זיע"א, לשאל בעצת קדשו כיצד ינהג בעניני מאכלו בחג הפסח. שמע הרבי את דבריו ואמר, "עצתי לך כי תבוא לאלקסנדר ותהיה סמוך על שלחני כל ימי חג הפסח, בעזר ה' יתברך יהיה הכל טוב".

שמע רבי אפרים פישל לעצת רבו, וקים את דבריו. בליל הסדר כשהסב לשלחן הרבי, אכל מכל מאכלי הסדר ושתה ארבע כוסות יין, אך הדברים לא הזיקוהו כלל. הוא

היתה שמחתו לפגש את אביו אחר זמן כה רב, אז נאלץ רבי פסח להגיע עם בנו לביתו.

בדרגם לביתם, רכב לפניהם בן פריצים על סוסו. בראותו אותם, אחרתהו רוח ליצנות, נטל את המרדעת שעליה ישב, השליכה לעברם בזלזול, והמשיך ברכיבתו.

הגביה רבי פסח את המרדעת, אך לפליאתו, משקלה היה כבד ביותר, בדק את תכלתה, והנה היא מלאה בדיגרי זהב. עלצה ונפשו של רבי פסח, יש לו עם מה לשוב לביתו, עתה יש בידיו לקנות את צרכי החג הקרב.

אמנם, התירא רבי פסח שמא ישוב הפריץ ויירש את המרדעת, על כן החליט, שלעת עתה רק ילוה מהסכום העתק הנמצא בה, עבור הוצאות הפסח הקרב, וערף את החג בהרחבה גדולה.

בליל הסדר בעת פתיחת הדלת לאליהו הנביא ב'שכר חמתך', שלח את בנו הערש מילך שיפתח את הדלת, כשפתחה השתומם וזעק, "אבא, הגוי שזרק לעברנו את המרדעת נמצא בדלת". (מפיהם ומפי כתבם)

לימי החג

ליל יום טוב שני דפסח

בשנת עריכת הסדר של ליל יום טוב שני של פסח, ורגלים היו הרה"ק המאור ושמ"ש זיע"א ואחריו בנו הרה"ק רבי יוסף ברוך מנייטשטאט זיע"א לספר מדי שנה באזני הנוכחים.

למאור ושמ"ש או לצדיק אחר, היה חבר נאמן ומסור, ביום מן הימים נתנו זה לזה תקיעת כף שמ"י משניהם שמימות

ועצתו עשטה פרי. (פרי דעת זקנים פרק ח אות א)

אחרון של פסח בספינה

ספר הרה"ק **הפני מנחם** זיע"א, "זכורני מעשה רב, כאשר נסעתי בשנות מלחמת העולם בשנת ת"ש, עם אבי הרה"ק **האמרי אמת** זיע"א מאיטליה לארץ ישראל, יחד עם הרה"ק **הלב שמחה** זיע"א וּמְשַׁפְּחָתוֹ, עלינו בערב שבת חול המועד פסח על האניה, שעמדה להפליג בליל שבת.

התר היציאה לדרך בערב שבת, היה מצד נסיעתינו לארץ ישראל שהוא דבר מצוה, (אורח חיים רמ"ח ד), ובפרט שהיה בדבר משום הצלת נפשות, למהר להמלט מאירופה הבוערת.

ממענט המצות שנשלחו אלינו מארץ ישראל, נשאר עמנו בצמצום גדול. ביום טוב אחרון של פסח אמר האמרי אמת לאחי הלב שמחה שהיה בן ארץ ישראל, כי מאחר ואנו שוהים בספינה בלב ים ודינה כמדבר, מתר לו לאכל חמץ וכל שכן לילדיו הקטנים, אך עם כל זאת, הוא עצמו לא אכל. (אוצר דרשות ומאמרים ח"ג עמ' נב)

לזכר את פסח כל השנה

מרגלא בפומיה דהרה"ק **רבי אלעזר מנדל מלעלוב** זיע"א, כשאדם קם משלחנו בימות השנה אחר הסעודה, והוא עומד ומנער את הספר שהחזיק בשעת אכילתו מהפרורים, כדי שלא יקשל בהם בהגיע חג הפסח, הוא זוכה בקר לקיים בכל ימות השנה את מצות התורה (דברים טו ג), 'למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך'. (תפארת בית דוד)

השתומם על כך, מאחר ובמשך כל התקופה האחרונה, לא היה ביכלתו לאכל מאומה.

בליל שני של פסח הנקרא סעודת אסתר, עת הסב רבי פישל שנית על שלחן הרבי, פנה אליו הרבי ושאל, "נו ר' פישלי, מה שלומך". ענה רבי פישל, "ב"ה מרגיש אני בטוב, אין כל זכר למחלתי".

אמר לו הרבי, "במגלת אסתר כתוב (אסתר ב ז), 'ויהי אמן את הדסה', 'אמן' מלשון אמונה והמשכה, 'הדסה' מרמז על הצדיק, כי על ידי שמאמין בכחו של הצדיק, זוכה להמשיך על עצמו רחמים וחסדים, שלא כדרך הטבע". (ברמנו ז)

להכניס המשרת לבית האסורים

סוחר גדול במשקאות חריפים שהיה מעשירי בראדי, מכר למשרתו הנכרי קדם פסח את כל משקאותיו העשויים מחמץ, ואף מסר לו את המפתח כדי. בתוך ימי החג קבץ הערל את מכריו, נכנס עמם אל מרתפי הסוחר, והחלו ממלאים גרונם מהמשקאות היקרים.

כאשר התודע הסוחר לדבר, התחלחל מאד, בידעו כי לא יהיה לו ממי לתבע אחר החג את אשר יפסידו לו, הוא רץ במרווחו אל רב העיר **רבי שלמה קלוגר** זצ"ל, ושאל בעצתו, כדת מה לעשות.

יעץ לו הרב, "קח בידך כף כסף, תתקרב אליו בלאט בעת שהוא ורעיו שותים לשכרה, והכנס את הכף לכיס בגודו, אחר תלך לבית המשפט, ותתלונן על המשרת שגנב בביתך כף של כסף. כאשר תמצא הגנבה בכיסו, יתנווהו לבית הסהר שם ישהה עד אחר החג. עשה הסוחר כאשר נצטוה,

מילין וקירין ויהודשים נפלאים מהוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצדא שליט"א

מִי־הַתָּא

חֹדֶשׁ

חֹדֶשׁ דְּאֹרֵייתָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

הקדושה המאירה לכל יהודי בלילה זה

האדם הם שמסייעים לו לגמור המצוה בשלימות. ועל כן אם ישכיל ויקפוץ לקדושה בעת פתיחת השערים באמונה שלימה בקדושת הזמן ויאמין שבכוח לילה זה יכול לצאת מכל מיצריו ברוחניות וגשמיות, ומעתה להתהפך ולהיות בן חורין מכל שעבוד בבחינת 'בלתי לה' לבדו, מכח מחשבה ורצון אלו כבר יברא מלאך מעבודתו, והוא יסייעו להמשיך ולהתעלות עליה אחר עליה.

יציאת מצרים בלי התעוררות התחתונים

וטעם הענין, כי הלא יציאת מצרים הייתה שלא כפי הסדר הראוי, שלא כפי ערך עבודת בני ישראל, אלא הקדים הקב"ה להשפיע איתערותא דלעילא בלי הקדמת איתערותא דלתתא. וכמו שכתוב (תהלים קיד א) 'בצאת ישראל ממצרים וגו' היתה יהודה לקדשו, שתיכף ומיד בשעה שיצאו ישראל ממצרים כבר נאמר בהם 'היתה יהודה לקדשו' דהיינו שהגיעו למעלת הקדושה ללא שום הכנה וטהרה מקודם.

וכן לדורות עולם מתעוררת השפעת הקדושה גם בלי הכנה מן התחתונים, ועל כן 'קדש ורחץ', תחילה יתקדש אף אם עדיין לא נטהר. כי גדול כח הלילה הזה שיכול כל יהודי להתהפך מהקצה לקצה ויבוא בזה השער לצדיקים שערי הקדושה.

אור הפסח מאיר קודם הזמן כי אינו תלוי בעבודת בני" ומאחר שאין הארת החג תלויה בעבודת התחתונים, רואים אנו שכבר שלשים יום קודם הפסח שואלים ודורשים בהלכות הפסח (פסחים ו), וכן מראש חודש ניסן ואילך מתנוצץ כבר הארת קדושת חג הפסח, שהרי

בחג הפסח יכול כל יהודי כפי שהוא לזכות ולהתקרב לאבינו שבשמים, ואף על פי שסדר העבודה הראוי הוא להיטהר מתחילה כדי להיות ראוי לעבודת ה' בקדושה, כמו שהקדים הכתוב (תהלים לד טו) 'סור מרע' קודם 'עשה טוב', וכן מצינו בברייתא דרבי פנחס בן יאיר שנמנו כמה מדריגות עד שזוכים לבוא אל הקדושה, מכל מקום בחג הפסח אף אם עדיין לא טיהר עצמו וזכה להשפעת קדושה מן השמים, כמו שנרמז בסמיני הסדר 'קדש ורחץ' להקדים הקדושה קודם לרחיצה מן הרע, ובוזה דומים אנו למלאכי השרת שהם קדושים מעצמם בלי שום הכנה מתחילה.

וזה שיסד בעל ההגדה 'שאינו יודע לשאול את פתח לו', שאם מרגיש עצמו מחוץ לגבולות הקדושה את פתח לו את השער ותזכיר לו יציאת מצרים שנאמר בו 'ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אל' שביציאת מצרים זכו להתעלות שנשאם הקב"ה אף שלא היה בכוחם ולא היו ראויים. וכן לעולם הקב"ה מרים ומנשא כל יהודי על כנפי נשרים עד 'ואביא אתכם אל'. וראת פתח לו' השער הזה וכך יזכה לקבל כל הארות וטללי הברכה הנשפעים בלילה קדוש זה בבחינת 'פתחו לי פתח כחודו של מחט ואני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם' (ראה שיהש"ר ה ב).

והבא ליטהר מסייעים אותו (שבת קד). והמתחיל במצוה אומרים לו גמור (ירושלמי מגילה פ"ב ה"ז), ומקבל כוחות עליונים להישאר בקדושה. וכדברי המהרש"א (מכות י: ד"ה בדרך) שהמלאכים הנבראים ממצוותיו של

כיצד יכול הוא להתקדש, לכך ממשיכים ואומרים 'זכר ליציאת מצרים', שהיינו גם כן משוקעים במ"ט שערי טומאה וכמעט שקענו במצולות תהום ללא תקנה, רק ה' יתברך גאלנו והוציאנו משם בדרך נס, ונס זה, הוא השער שבכל עת שנצרך לזה יכול כל יהודי לצאת משיקוע הטומאה לקדושה.

ועל כך בליל פסח הסדר הוא 'קדש ורחץ', אף שמתמיד הטהרה קודמת לקדושה, ביציאת מצרים שהיינו משוקעים בעומק הטומאה, שינה הקב"ה סדרי בראשית כדי שנוכל לבוא לקדושה אף כי עדיין לא נטהרנו. ודרגה זו היא כדרגת המלאכים שנאמר בהם 'יכולם פותחים את פיהם בקדושה וטהרה' - קדושה קודמת לטהרה. דרך זו טבע בנו הקב"ה לדורות עולם, ומשום כך מצוה עלינו לזכור יציאת מצרים בכל יום כמו שכתוב (דברים טז ג) 'למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך'. יסוד זה הוא תחילה לכל דבר שבקדושה, שחלילה לא יפול לב האדם בקרבו בראותו עד כמה רחוק הוא מהקדושה, רק ידע ויזכור תמיד, 'תחילה למקראי קודש' - היסוד וההתחלה של כל דבר שבקדושה, 'זכר ליציאת מצרים', יסוד אומתנו היה כשהוציא אותנו הקב"ה ברחמי מ"מ"ט שערי טומאה והביאנו עד לדרגת 'פנים בפנים דיבר ה' עמכם' במתן תורה, שאז הגיעו ישראל לדרגת המלאכים ולא היה מלאך המוות שולט בהם כמו שכתוב (תהלים פב ו) 'אני אמרתי אלהים אתם ובני עלין כולכם'. ואף הוא בעומק שפלותו יכול לבוא לקדושה.

גאולה זו אינה תלויה בטבע העולם ולפיכך משפיעה לפניה. והוא הזמן להיות האדם מצפה ומשתוקק לקדושת ליל הסדר בו זוכים להשפעת קדושה עליונה שלא כפי ערך מעשינו כלל.

בלילה זה מתגלה לכל יהודי תשוקתו של הקב"ה לעבודתו בכל מצב

מכח לילה זה יכול כל יהודי לשאוב מלוא חפניים כוחות וחיווק של קדושה וטהרה, של אמונה ודביקות, של אהבה ויראה לכל השנה כולה. בליל קדוש זה מתגלה אהבתו של הקב"ה לכל יחיד ויחיד מישראל שירד למקום טומאה והכל כי בחר בנו לעם קרובו וחפץ בעבודתנו שזו כל תכלית הגאולה כנאמר 'ולקחתי אתכם לי לעם', ובעת התגלות זו על האדם להשריש בקרבו כי חפץ ה' בו ובעבודתו באיזה מצב שנמצא, ואף אם נראה בעיניו כי רחוק מהקדושה, ידע כי מחשבות אלו מגיעות מיצר הרע המבקש לאבדו ולהפסידו מהקדושה.

ועל כן בכל עת מצוה ותפילה שנראה לו שאינו ראוי לכך, ידע את יסודו המוסד של **רבינו הקדוש רבי נפתלי מרופשיץ ז"ע** (בא ד"ה א"י זכור) במה שאומרים בכל שבת בעת הקידוש 'תחילה למקראי קודש זכר ליציאת מצרים', שבא לומר לו לאדם, מעתה נפתח פתח ושער לקרוא לקדושה לתוכך, 'תחילה' - התחלה חדשה מתחילה זה עתה 'למקראי קודש'. ואף שעד עתה היה משוקע בעבירות, ועל פי השכל וסדר הטבע לא מובן

מִלְתָּא דְפִלְיָאָה

כשעמל לספר לבניו ולהדריכם לעבודת ה' זוכה לאריכות ימים

וְלִמְעַן חֲסַפְרָא בְּאִזְנֵי בְּנָךְ וְכֵן בְּנֵךְ אֶת אֲשֶׁר הִתְעַלְלֵתִי בְּמִצְרַיִם וְאֵת אֲחֵתִי אֲשֶׁר שָׁמַתִּי בָּם וַיְדַעְתֶּם כִּי אֲנִי ה'

(שמות י ב')

בדברי המסורה מצינו כי פעמיים כתוב בתורה 'ולמען', האחד כאן 'ולמען תספר באזני בנך וכן בנך וגו' וידעתם כי אני ה'', והשני 'ולמען תאריכו ימים על האדמה' (דברים יא ט), ולרמז בא שכפי מה שעמלים לספר נפלאות לצאצאים ולהנכם כראוי, כן זוכים לאריכות ימים ושנים. ואפשר עוד להוסיף על זה דברי החתם סופר בתורת משה (כי תבוא ד"ה והותירך) שלכל אדם יש שליחות קצובה בעבודת ה', וכיון שהשלים שליחותו הרי הוא ראוי להסתלק מן העולם, אמנם אם הוא מחנך בנים ותלמידים לעבודת ה' אזי הוא זוכה לתוספת ימים ושנים כדי להוסיף וללמד, וזהו שכתוב (דברים יט ט) 'והותירך ה' אלהיך וגו' בפרי בטןך', שבזכות הבנים והתלמידים [כי גם התלמידים בכלל בנים] יזכה לתוספת ימים ושנות חיים. וכן כתב גם בפתוחי חותם (שבהקדמת שו"ת חתם סופר יו"ד) שמתעם זה רואים צדיקי הדורות שזוכים לאריכות ימים ושנים, אף שבדאי השלימו בנערותם כל שליחותם בעולם, אזו אמנם כיון שרבים צריכים להם ללמוד מהם תורה ויראת שמים על מאריכם שנותיהם בעולם לצורך לימוד תורה לרבים.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

השם המסוגל לפרנסה.

שמחה סגולה לפרנסה

ובעיקר כשמקיים מצות 'ושמחת בחגך' מתרבה ההשפעה הנשפעת משמים להרחיב לו בשפע רב. כי כאשר מתהלך האדם בשמחה בכל תהלוכות חייו, מלבד שזוכה בזה לעבוד את ה' בשמחה ובטוב לבב וניצל ממלתעות יצרו הרע, עוד זוכה בכך לשפע גם בגשמיות, וכמו שאמר **הרה"ק רבי ברוך ממעזיבו' זי"ע** (הובא בבוצינא דנהורא משמו) שהשמחה מביאה פרנסה שכן סופי תיבות 'היית אך שמח' (דברים טז טו) הוא 'חת"ך' שהוא שם הפרנסה העולה מסופי תיבות 'פותח את ידך' (תהלים קמה טז) כמובא בכתבי האריז"ל, ומאמצען של תיבות הפסוק (שם קלו כה) **נותן לחם לכל בשר**. וכבר דרש הרה"ק **מקוזמיר זי"ע** (הובא בבית יעקב ליקוטים ממורי מקוזמיר): עצה לפרנסה להיות שמח תמיד, כמו שכתוב (דברים לג יח) 'שמח זבולון בצאתך', ופירש רש"י 'הצלח'.

וגדולה מעלת השמחה בפרט בימים אלו, שעל ידה זוכה לקבל פני השכינה, שכן לאחר שנאמר 'היית אך שמח', נסמך לו 'שלוש פעמים בשנה ייראה כל זכורך', ורמז בזה כי ע"י השמחה יזכה לקבל פני השכינה שלוש פעמים בשנה.

ג' לשונות הודאה כנגד ג' מדרגות ביוצאי מצרים

לפיכך אנחנו חייבים להודות להלל לשבח וכו' הוציאנו מעבדות לחרות, מיגון לשמחה, ומאבל ליום טוב, ומאפלה לאור גדול, ומשעבוד לגאולה (ברכת אשר גאלנו). בנוסח הברכה מוצאים אנו לכאורה כפל לשונות הנראים משמעות אחת: 'הוציאנו מעבדות לחרות ומשעבוד לגאולה ומאפילה לאור גדול'. פירש הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק

שימורים לדורותיכם - השפעות החג

מצה מיכלא דאסותא - מאכל רפואה

בליל התקדש החג יורדת שמירה מיוחדת משמים כמאמר הכתוב (שמות יב מב) 'ליל שמורים הוא לה', ודרשו בגמרא (פסחים קט). 'ליל המשומר ובא מן המזיקין'. וביותר לפי מה שהביאו הספרים הקדושים (משנת חסידים פי"ב אות ג) בשם **האריז"ל** שגימטריא של 'פסח מצה מרור' עולה כמספר 'קרע שטן', לרמז שבלילה הזו נקרע כל כח הסטרא אחרא, ויחוס רחמנא עלן ולא יתן המשחית לבוא אל בתינו לנגוף.

וכן נמצא כח הרפואה בימים אלו כמו שכתב **הזוהר הקדוש** (תצוה קפג): כי המצה היא מיכלא דאסותא, מאכל של רפואה, והוא מאכל הנשמה, כעין המן שאכלו ישראל במדבר, שדרשו עליו חז"ל (יומא עה): 'לחם אבירים אכל איש' (תהלים עח כה) לחם שמלאכי השרת אוכלין אותו, והיא המצוה היחידה באכילה שנשארה לנו בזמן הזה מדאורייתא ומברכים עליה 'אשר קדשנו במצוותיו וצונונו על אכילת מצה', שאכילתו הוא כעין אכילת קדשים שהוקרבו בבית המקדש, שגם עליהם היו מברכים 'אשר קדשנו במצוותיו וצונונו על אכילת פסח' וכדו', ובדאי בזכות אכילה קדושה זו תבוא הרפואה לכלל ולפרט, אמן ואמן.

השפעת הפרנסה בחג הפסח

ובפסח נידונים על התבואה (ר"ה טז). כי חג הפסח מסוגל לפרנסה ולכן נידונים על התבואה הכוללת עיקר פרנסת האדם. וכן 'פסח' בגימטריא 'קמח', רמז להשפעת פרנסה בחג הפסח. ו'פסח' ראשי תיבות פא"י סא"ל חת"ך, שהם שמות המסוגלים לפרנסה, פא"י ראשי תיבות 'פותח את ידך', סא"ל עולה באתב"ש חת"ך, ושם חת"ך הוא

לכך גם המכות שקיבל פרעה בגללה היו סימן לבניה שגם בגללם יקבל פרעה את עשר המכות. ועל כן בלילה זה נזכר כוחה של שרה לבני ישראל.

כוח האמונה של שרה מתעורר עתה ביותר

ומכלל הכח שהורשה לנו שרה ע"ה הוא להכיר ולדעת כי כל העובר עלינו בגשמיות ורוחניות הן צרות הגלות והן הקשיים והמיצרים העומדים בדרכו של כל אדם בפרטות, לטובה הם. כי הרי בכל מהלך חייה עברו עליה צרות וקשיים, בשנות עקרותה הארוכים ובגלות ממקום למקום, ועוד כיוצא בהם, עם כל זה נאמר בהם (רש"י בראשית כג א) 'כולן שוין לטובה'. וכפי שביארנו (חיי שרה) עפ"י דברי **מרן החיד"א ע"ה** (פני דוד שם) בפסוק (בראשית שם) 'ויהיו חיי שרה', דתיבת 'ויהיו' נקראת ישר והפוך, לרמוז שחייה היו הויה אחת שווה לטובה הן כשתביט בהם מתחילתן לסופן והן מסופן לתחילתן.

ובדרך רמז בא ללמדנו, כי אף שהיו ימי חייה של שרה למפרע, כלומר, אף כאשר התנהלו חייה למפרע ובהיפך מרצונה, עם זאת היו בעיניה כולם שוים לטובה, שלא ראתה שום רע בהנהגת הבורא, וידעה מה שאמרו חז"ל (ב"ר נא ג) 'אין רע יורד מלמעלה', ואם כך, גם כשאירע דבר מן השמים הנראה כלא טוב על כרחך טוב הוא שהרי אין יורד מן השמים. ובהסתכלות זו קיבלה כל מאורעות חייה באהבה ובשמחה, והאמינה שכל הנעשה עמה הוא אך לטובה 'כל דעביד רחמנא לטב עביד' (ברכות ס:), ואף שבשעת מעשה נראה הדבר כצרה אבל לבסוף יתגלה שהכל היה לטובה.

ובליל יציאת מצרים שנצטוונו בו 'למען תספר וגו' וידעתם כי אני ה', שבו מתגלה ביתר שאת אור האמונה 'כי אני ה'', שבכל דבר ודבר יכולים להכיר כי מה' הוא ולטובה, מתעורר כוחה וירושתה של שרה אמנו ע"ה ביותר לסייענו בחיזוק האמונה.

ע"ה בנועם אלימלך (יתרו ד"ה כי הוציא) שכלל ישראל במצרים נחלקו לכמה מדרגות. היו מהם שעבדו עבודת פרך בחומר ובלבנים, והיו מהם שלא הכבידו עליהם המצרים את ידם, אך מכל מקום היה צר להם שהם כעבדים בארץ לא להם. למעלה מהם היו בעלי מדרגה גבוהה שלא נתנו ליבם ודעתם על צרת השעבוד, ועיקר צערם היה על קליפת מצרים המונעת מהם לעבוד את ה' יתברך כפי ערכם.

נמצא שכל אחד הרגיש שמחת הגאולה לפי ערכו, אותם שעבדו בפרך הודו ושבחו על יציאתם 'מעבודת לחרות', ואתם שלא היו בגדר עבדים שמחו והודו על כך שיצאו 'משעבוד לגאולה', ואילו הצדיקים שהצטערו על מיעוט עבודתם מודים על שזכו לצאת ברוחניות 'מאפילה לאור גדול'.

כח שרה אמנו מתעורר בפסח ומסייע לבניה להגיע לאמונה

כתיב (שמות יב ח) 'ואכלו את הבשר בלילה הזה צלי אש ומצות על מרורים יאכלוהו'. רבותינו ז"ל אמרו במדרש (שמו"ר טו יב): 'ומצות' - בשביל שרה שעשתה למלאכי השרת עוגות ולא טעמו לחם וכו'. יש לומר בטעם שנזכרה שרה אמנו ע"ה בלילה זה, שכן אמרו חז"ל **בפרקי דרבי אליעזר** (פכ"ו): 'אותו הלילה שנלקחה שרה אמנו לבית פרעה, ליל יום טוב הפסח היה, והביא הקב"ה על פרעה ועל ביתו נגעים גדולים להודיע שכן הוא עתיד להכות את עם ארצו. ומשום כך פירש **מו"ר זקני ע"ה** (פתוחי חותם וארא ענין עשר המכות) כי 'שרה' בגימטריא ראשי התיבות של עשר המכות 'דצ"ך עד"ש באח"ב' [עם הכולל של ג' התיבות הכולל של שלשתם כאחד].

ומעשה אבות סימן הויה לבנים, וכל דבר שעבר עליה היה בו נתינת כח גם לזרעה שבכל הדורות,

מילין יקירין

פרקי הדרכה ועבודת ה' על סדר הפרשה

אליו יתברך לדעת ולהבין כי 'אני ה' אני הוא ולא אחר', שאין שום מציאות אחרת ח"ו מלבדו יתברך, והוא עשה ועושה ויעשה לכל המעשים.

וחדאן בפורקני - גודל חובתנו

להודות ולשבח בסיפור יציאת מצרים

אמרו חז"ל (ברכות נד:): 'ארבעה צריכין להודות, יורדי הים, הולכי מדברות, ומי שהיה חולה ונתרפא, ומי שהיה חבוב בבית האסורים ויצא'. בשעה שיצאו בני ישראל ממצרים זכו לכל ארבע הבחינות - יצאו ממצרים כבית האסורים שהיו חבושים בה, ובקריעת ים סוף עשה להם השם יתברך נס וירדו לים, וכן היו הולכי מדבריות, ובשעת גמר יציאת מצרים ותכליתה דהיינו בקבלת התורה נתרפאו מכל המומין שהיו בהם כמו שדרשו חז"ל על הפסוק 'כולך יפה רעיני' ומום אין בך' (שה"ש ד ז), ולפיכך מביאים קרבן פסח אחר יציאת מצרים בשיר תודה וזמרה כדין ההודאה שאנו חייבים להודות על כל הניסים הללו.

על ידי הודאה על הנס אין מנכים

מזכויותיו

ויש להבין בדברי הגמרא, מהו הלשון 'צריכים להודות' ולמה לא אמרו 'חייבים להודות'. ואפשר לפרש שהלשון 'צריכים' פירושו שההודאה על הנס היא צורך לאדם ואינה רק חיוב בעלמא, כי כל מי שעושים לו נס מנכים לו מזכויותיו, אמנם על ידי שמודה לה' על ניסיו עמו הרי הוא פורע חובו לשמים, ועל ידי כן לא ינכו מזכויותיו, וזהו הצורך שיש לאדם בהודאה על הניסים שעל ידי כן מרוויח את זכויותיו.

על ידי השבח וההלל זוכים לישועה קודם

הבקשה

על ידי שמשבחים ומהללים לפני ה' יתברך זוכים להיושע גם קודם שמבקשים כי בשעה שהאדם מבקש צרכיו בפיו עלולים המקטרגים להתעורר ולהזכיר עוונותיו ולעכב את תפילתו שלא תתקבל, ועל כן הדרך הרצויה היא, לשבח ולהלל לפניו יתברך באותו ענין שהוא נצרך בו לישועה, והקב"ה שהוא

גילוי שכינה בעת סיפור יציאת מצרים

מצות עשה מן התורה לספר לבנינו את כל נפלאות ה' אשר עשה עמנו בלילה זה ביציאת מצרים, וסיפור זה צריך שיהיה בהארה והתלהבות כזו עד שירגיש כאילו הוא יצא ממצרים. ויש לכל אדם בזמן קדוש זה הכח להאיר אמונת ה' והתלהבות לעבודתו יותר מכל זמן אחר.

וכבר איתא ברעיא מהימנא (זוהר בא מ:): שבזמן סיפור יציאת מצרים מופיע בכל בית מישראל הקב"ה ופמליא שלו לשמוע כיצד בני ישראל עם קרובו שמחים בעבודתו ובסיפור נפלאותיו. ולכן אמרו צדיקים שאף שכל ענייני החירות שבלילה זה מקיימים בהסיבה, אמירת ההגדה נאמרת כשהוא יושב באימה ויראה כמו שכתב **השל"ה הקדוש** (פסחים נר מצוה אות לד), וזאת כי כיון שהקב"ה נמצא שם באותה שעה יושבים אנחנו באימה ויראה כתלמיד בפני הרב הפטור מהסיבה.

לבישת בגדי לבן להורות על ביטול מוחלט לקב"ה

ובזה יש לבאר הטעם שלובשים הקיט"ל בליל הסדר, כי כל יהודי בלילה קדוש זה דומה לכהן גדול הנכנס לפני ולפנים ביום הכיפורים שעבודתו בבגדי לבן, וכן כל יהודי בלילה הזה זוכה לגילוי שכינה כמו שאומרים בהגדה 'ובמורא גדול' זה גילוי שכינה, וכן 'מצה זו שאנו אוכלין וכו' עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם, וכן מתעורר בכל שנה ושנה. ובייחוד בעת סיפור יציאת מצרים שזוכה שהקב"ה ופמליא דיליה באים לשמוע כיצד בני ישראל משבחים ומספרים נפלאותיו.

והטעם שלובש כהן גדול בגדי לבן ביום הכיפורים ביאר הרה"ק בעל קדושת לוי ע"ה כי לבן רומז על ביטול גמור, שכל ההשפעות הבאות לעולם מתפשטין בכמה גוונין אך ביום הכיפורים נמצא מקור ההשפעה ששם אין גוונין אלא לבן כולו בבחינת ביטול גמור לאין סוף ברוך הוא. ומטעם זה יש לומר בטעם הדבר שנהגו ללבוש הקיט"ל בלילה זה, כי כאשר זוכים לגילוי שכינה גדול כל כך וזוכים להיות ככהן גדול ביום הכיפורים הרי יש לנו להגיע לביטול מוחלט

יסוד התורה כלה, שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכולם נסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם. עכ"ל של הרמב"ן ע"ה. ומכאן נלמד ונשכיל לעבודתנו בכל יום ויום ובעיקר בלילה קדוש זה שנתקן לשבח בנפלאות ה'.

אמונה בכח המועד

העיקר להאמין בקדושת המועדים והשפעות המתגלות בהם

בשפת אמת (פסח תרמ"ז ד"ה במצות) מביא דברי הזוהר (אמור צג): שפירש הפסוק 'לך אמר לבי בקשו פני דקאי על הימים טובים והמועדים. ומבאר את העניין, שבזמן המקדש שהיו עולים לרגל היה זה מתקיים בפועל ממש שהיו רואים פני השם יתברך כביכול, כמו דכתיב (שמות לד כג) 'שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני האדון ה' אלהי ישראל', ומכל מקום זה ההתגלות שהיה במועדות היה הכנה על כל השנה, ואפילו בזמן הזה שאין לנו יכולים לעלות וליראות ולהשתחוות ולקיים העליה לרגל בפועל ממש, עדיין נשאר הארה בזמנים הללו שהיו מיוחדים להיראות פני ה', ועתה מתקיים בפה על ידי התפילות וההלל שהוא התגלות הקדושה.

והעיקר להאמין בקדושת ההשפעות והארות הזמנים הטובים והמועדים הנשפעים על האדם לכל השנה, ודוקא כשהאדם אינו רואה שנושע על ידי היום טוב, אז היא עיקר עבודת האמונה ויאמין בכל כוחו שהוא נושע על ידי היום טוב.

ועל ידי האמונה יזכה לישועות גדולות, כמו שפירש **הרה"ק בעל השפת אמת ע"ה** (שם) בפסוק (ישעיה לג ו) 'והיה אמונת עתך חוסן ישועות וגו', כי על ידי האמונה שהאדם מאמין ב'עתך', בזמנים הטובים ובמועדים, זוכה לחוסן ישועות' ולישועות גדולות, וכפי מה שהאדם מאמין בעתים ובזמנים המקודשים כך הם באמת חוסן ישועות. כי גם עתה בזמן הזה יש התגלות הקדושה, שמתגלים האורות והארות כמו שהיה בזמן שנעשה הנס באותה בחינה ממש, בימים ההם בזמן הזה.

בוהן לבבות מבין כוונתו וימלא את רצונו. ובוה יבואר הכתוב (תהלים י ד) 'מהולל אקרא ה' ומאויבי אוושע', שקריאתו אל ה' תהיה בדרך הלל ושבח ועל ידי יוכל להיושע מכל אויביו. וזהו גם פירוש הכתוב (שם קיח כא) אודך כי עניתי ותהי לי לישועה, 'עניתי' לשון עניות, ואני אודה לה' בעודי בעניי, ועל ידי יהיה לי לישועה כי יתעוררו רחמי עלי בלי שישגחו בכך המקטרגים.

עבודת הלילה - להכיר בנפלאות ה' הגלויים והנסתרים

ועתה הוא הזמן להודות ולשבח על הנסים הנגלים והנסתרים שעושה הבורא ברחמי עמו עם קרובו, שכן ההודאה היא מיסוד תכלית יציאת מצרים כדברי הרמב"ן הידועים (סוף בא): ועתה אומר לך כלל בטעם מצות רבות. הנה מעת היות עבודת גולים בעולם מימי אנוש החלו הדעות להשתבש באמונה, מהם כופרים בעיקר ואומרים כי העולם קדמון, כחשו בה' ויאמרו לא הוא, ומהם מכחישים בידעתו הפרטית 'ואמרו איכה ידע אל יש דעה בעליון' (תהלים עג יא), ומהם שידו בידיעה ומכחישים בהשגחה ויעשו אדם כדגי הים שלא ישגיח האל בהם אין עמהם עונש או שכר, יאמרו 'עזב ה' את הארץ' (יחזקאל ח יב). וכאשר ירצה האלהים בעדה או ביחיד ויעשה עמהם מופת בשנוי מנהגו של עולם וטבעו, יתברר לכל בטול הדעות האלה כולם, כי המופת הנפלא מורה שיש לעולם אלוה מחדשו, ויודע ומשגיח ויכול. וכו'. ולכן יאמר הכתוב במופתים 'למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ' (שמות ח יח), להורות על ההשגחה, כי לא עזב אותה למקרים כדעתם. ואמר (שם ט כט) 'למען תדע כי לה' הארץ', להורות על החידוש, כי הם שלו שבראם מאין ואמר (שם ט יד) 'לעבור תדע כי אין כמוני בכל הארץ'. להורות על היכולת, שהוא שליט בכל, אין מעכב בידו, כי בכל זה היו המצריים מכחישים או מסתפקים. אם כן האותות והמופתים הגדולים עדים נאמנים באמונת הבורא ובתורה כולה. ומן הנסים הגדולים המפורסמים אדם מודה בנסים הנסתרים שהם

י"א לאור ע"י מנחם אור לישיבה
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או לנשט ללא אישור
מפורש בכתב ממנחם אור לישיבה
פניצב וניסוח: שוקי קער

קמחא דפסחא

בירושלים של ימי קדם היה נוהג רב העיר לחלק בעצמו קמחא דפסחא עבור העניים. מדי שנה בשנה, כשלושים יום קודם החג היה רב העיר שואל ודורש בהלכות החג, לאסוף מהמשפחות המבוססות ובעלי היכולת קמח סולת כשר לפסח יחד עם שאר צרכי החג, בשר ודגים וכל מטעמים, ואותם היה מחלק לכל המשפחות העניות. עזרה מיוחדת היה רב העיר נותן לאותם משפחות אשר עטרת ראשם היה יושב על התורה ועל העבודה, ומעניק להם בעין יפה ונדיבה תוספת מיוחדת לכבוד חג הפסח.

אחד מנקיי הדעת שבירושלים, תלמיד חכם מופלג וחסיד גדול, היה מטופל במשפחה ברוכת ילדים, ואין בידו לפורטה אפילו שווה פרוטה. עני ואביון היה, אלא שגם היה צנוע ונחבא אל הכלים. מתבייש היה לפשוט את ידו ולבקש נדבות, ולכן כמעט ולא היו לו תומכים ומסייעים. כשהגיעו ימי חודש ניסן, ורב העיר חילק את צרכי החג לכל העניים, לא זכר הרב את האיש ההוא וישכחהו. בעוד שכל העניים קבלו את העזרה בהרחבה רבה, העני התלמיד חכם לא קיבל מאומה. בתחילה חשב העני שהוא עוד יקבל כמו כולם בימים הקרובים, אולם משהגיע בוקרו של יום בדיקת חמץ וביתו ריק מכל, קמו עליו בניו ובנותיו ויבכו לו: מה לך נרדם ועד מתי תישן, הגיע זמן בעור חמץ וביתנו ריק מכל, כמעט ולא נותר זמן לאפות מצות ולבשל לחג, וכי נמות מרעב חלילה.

העני, שנפשו הייתה עגומה עליו מאוד, לא יכול היה לשאת את דברי ילדיו ונתן את קולו בבכי רב. הוא נעמד והחל להתפלל בהתרגשות

ובתחנונים לפני הקב"ה שיושיענו מצרת העניות שהוא שרוי בה, מבלי מוצא ופתרון נראה לעין. ויהי כאשר הרבה והפציר בתפילתו ותעל שוועתו לפני האלוקים, עד שהתעורר קטרוג גדול על העיר ירושלים, ויפן ה' אל זעקתו ויחר אף ה' על העיר לשחתה ולהענישה על כי לא תמכו בעני החשוב והביאווה לידי חרפת רעב.

באותה שעה עמד אליהו הנביא וערך את תפילתו לפני הקב"ה: רבונו של עולם, הרי אתה אל רחום וחנון ארך אפים ורב חסד, אל תשחת את עמך ואת נחלתך, כי אני ארד ואמציא מזור לאותו עני, אחלצהו מעניותו ואכבדהו כערכו הרם, כי לא במזיד שכחוהו אלא שלא ביקש את שלו כדרך שאר העניים, מחמת שהוא צנוע ביותר וביישנותו כי רבה היא.

אותו עני התעורר מבכיותו ויצא אל רחוב העיר כמואש. נגלה אליו אליהו הנביא בדמות חכם מזרחי, נתן לו שלום והחזיר לו שלום. התעניין העני ושאל את האיש אותו לא הכיר: מה תבקש, ושמא יהיה בידי לעזורך. נענה האיש ואמר לעני: אורח נוטה ללון אנכי ואין איש מאסף אותי לביתו, אין לי מקום בו אוכל לשהות במשך ימי החג הפסח. המשיך האיש ואמר לעני: חלילה לי מלהיות לנטל על מארחי, שכן ממון רב איתי ויש בידי לפרנס ולכלכל את כל הוצאותי, אלא שאכסניה ראויה לשמה, שתהא כשרה לפסח בתכלית ההידור, היא שאין לי, ועתה אם מצאתי חן בעיניך עשה עמדי חסד להזמין אותי אל ביתך ואני אשלם לך את שכרך משלם על הצד היותר טוב.

הסכים העני בחפץ לב ואמר לו: בוא לביתי ותוכל לשהות אצלנו ככל אשר תאוה נפשך,

בעל הדרת פנים שהגיע ממרחקים. היה העני מתאר את חזות פניו והדרת צורתו בפני העוברים ושבים, אך איש מהם לא הכירו ולא שמע את שמו מעולם. כולם השיבו פה אחד שאין הם מכירים אדם שכזה ואת שמו 'רבי נסים המצרי' הם שומעים עתה לראשונה.

כיון שכן, הבין העני את אשר אירע עמו, ויען ויאמר: אכן נודע הדבר. בוודאי שאורח זה שנגלה אלי לא היה אדם מהשורה, לית דין בר נש, אלא אליהו הנביא זכור לטוב הוא שבא לקראתי, ולכן קרא את שמו 'רבי נסים המצרי', על שם הנס שנעשה לי עימו, שהקב"ה גלגל זכות על ידי זכאי וזימן לי את כל מחסורי לכבוד ימי חג הפסח אשר בו מצווה כל אחד לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים.

העני לשעבר, שכבר התעשר בזכות צרור המעות שנתן לו אליהו הנביא, חגג את ימי הפסח ברוב שמחה וצהלה, וביתר המעות שנתרו בצרור היה מתפרנס והולך בכבוד רב במשך כל ימות השנה, ושוב לא היה נזקק לבריות לקבל מתנת בשר ודם.

ובאותו ליל הסדר, לאחר שרב העיר סיים את עריכת הסדר ככל משפטו וחוקתו, והיה מספר ביציאת מצרים עד שתחטפנו שינה, והנה בחלומי, בחזיון לילה, נגלה אליו איש ומראהו כמראה מלאך אלוקים ויבהילו מאוד ויבקש לחונקו בגרונו ולהמיתו. ניסה רב העיר להתגונן ולהציל עצמו ועוד נפשו בקרבו צעק אל האיש: מה רצונך ממני ומפני מה אתה מבקש לחנוק אותי וליטול את נפשי. ויען לו האיש בחלומי ויאמר לו: אוי לו לדור שאתה פרנסו, שאי אתה יודע בצערן של תלמידי חכמים במה הם מתפרנסים ובמה הם נזונים" (ברכות כה.). מדוע ככה עשית לשכוח את העני החסיד והתלמיד חכם שבעירך ולא נתת לו קמחא דפסחא!?

רק הודיעני מה שמך כי יבוא דברך וכבדנוך. נענה האורח ואמר לו: שמי הוא רבי נסים המצרי, ותיכף ומיד הוציא צרור מעות ובו מטבעות כסף רבות, טבין ותקילין עוברים לסוחר, ונתנו ביד העני, ואמר לו: קח לך מעות אלו וטבוח טבח והכן, הכן לי ולכל בני משפחתך את צרכי החג בהרחבה גדולה, אל תחוס על הממון, כי אם זקוק אתה לעוד כסף אשמח ליתן לך עוד כהנה וכהנה.

הלך העני אל השוק וקנה מכל הבא לידו, מארזי מצות מהודרים, בקבוקי יין אדום, בשר ודגים וכל מטעמים, ויביא אל תוך ביתו, ולפליאת אשתו ובניו סיפר להם את כל אשר אירע עימו, ויזהירם מאוד על כבודו של אותו אורח, לאמר: דעו לכם כי הוא איש זקן, נכבד ונשוא פנים, זקנו יורד לו על פי מידותיו ומראהו כפני מלאך אלקים. הנה עתיד הוא תיכף לבוא לכאן עם כל מטלטליו לאשר הוא אורחנו הנכבד למשך כל ימי הפסח.

התקינו העני ובני ביתו חדר מיוחד עבור האורח, ומכספו רכשו עבורו מיטה נאה ונוחה עם שולחן וכסא, והמתינו לבואו, אלא שחלפו שעות רבות, כבר כמעט והגיע זמן בדיקת חמץ, והאורח לא הגיע לבית. מבעד החלון השקיפו בני הבית ותהו, מדוע בושש רכבו לבוא, מדוע אחרו פעמי מרכבותיו.

נמנה העני וגמר שעליו לצאת לחפש את האורח, רבי נסים המצרי, שכן וודאי הוא אינו יודע את הדרך ילך בה אל ביתו. יצא העני וסובב בעיר, בשווקים וברחובות, מבקש את שאהבה נפשו, את האורח שנתן בידו את הכסף עבור צרכי החג והבטיח לבוא להתארח בביתו, ולא מצא את האורח המסתורי. פנה העני ושאל אנשים שפגש ברחוב: כלום ראיתם אדם בשם רבי נסים המצרי, הידעתם או שמעתם על אורח

להם חיים ולא השחיתה. והדר מפרש ואזיל: 'בערב ילין בכי' זה העני החסיד שבכה, ועל כן חרה אף ה' על העיר להשחיתה. 'ולבוקר רנה', כלומר, שבבוקר בא אליו רבי נסים המצרי, שהוא ראשי תיבות 'רנ'ה', אי נמי, שתיבת 'רנה' עם הכולל הוא עולה בגימטריא: 'ובא אצלו אליהו הנביא', כלומר, על ידי שבא אצלו אליהו זכור לטוב והחיהו, על ידי שנתן לו מתנה טובה, שב אפו וחמתו מהשחת את העיר.

ואילו הגאון רבי יוסף גיג, בפירושו 'פי המדבר' על הגדה של פסח (ליורנו תר"ד), הביא גם הוא את המעשה וכתב: על פי זה רמז מהרי"ל זיע"א מה שאמר הכתוב (תהלים קכו ו): **'הַלֹּחַד יִלֵּךְ וּבָכָה נִשְׂא מְשֶׁךְ הַזֶּרַע בֹּא יְבוֹא בְרִנָּה נִשְׂא אֶלְמוֹתָיו'**, כלומר, שזה הפסוק רמז על ההוא גברא שהיה בוכה ומבכה על עניותו, והוא היה מטופל בבנים, והגיע ערב פסח לפניו ולא ידע מה לעשות. וזהו שאמר 'נשא משך הזרע'. ואחר כך ריחם עליו השי"ת ושלח אליהו זכור לטוב, וזהו שאמר 'בא יבא ברנה', ראשי תיבות: בר' נ'סים ה'מצרי, ואז 'נשא אלומותיו', כלומר, שנתן לו כדי סיפוקו לשאת משא אלומותיו, והם כינוי לבניו. עד כאן שמעתי ודברי פי חכם חן.

הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימינוב זיע"א תהה על פסק ההלכה שהביא הרמ"א בשו"ע (או"ח תכ"ט ס"א), שמחוייבים ליתן מעות חטיין כדי לחלקם לעניים עבור קמחא דפסחא. ובאמת לכאורה הלא התורה לא צוותה ולא כלום אודות מצוה זו של צדקה בחג הפסח, בעוד שבשאר החגים מצווים אנו ועומדים על מתנות עניים, כמו שנאמר (דברים טז י"א): **'וְעֵשִׂיתָ חַג שְׁבַעֲתָה לָהּ אֶלְהֵיךָ מִסֵּת נִדְבַת יָדְךָ אֲשֶׁר תִּתֵּן כְּאֲשֶׁר יִבְרַכְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ. וְשָׂמַחְתָּ לְפָנָיו ה' אֱלֹהֶיךָ**

והנה כפסע היה בינו לבין המוות, והוא בכה והתחנן לפני הקב"ה להצילו ולהחיותו, עד כי העלה את חרון אף ה' ויבקש ללכות את אנשי העיר, לולא אליהו הנביא הוא שעמד בפרץ לפניו להשיב חמתו מהשחית, והוא זה שפנה אל העני ודאג לכל מחסורו.

נענה הרב ואמר בחלום הלילה, כי אמנם אין זה באשמתו, שהרי אותו עני ביישן הוא וכלל לא פנה לבקש שיתנו לו מקופה של צדקה, אך עם זאת מקבל הוא על עצמו להיות מיצר ודואג על כל העניים שבעיר, לחפש אחריהם בחורים ובסדקים, ולעמוד לימין אביון בנתינות הגונות שיש בהם ממש, ובלבד כי יסור ממני מר המוות הזה.

ויהי בבוקר ותפעם רוחו של רב העיר וישלח ויקרא אליו את האיש ההוא ויבקש ממנו מחילה סליחה וכפרה על כל הימים בהם לא ידע בצערו ולא תמך בו כראוי, ומאז והלאה היה הרב מסור ביותר ובמשנה זהירות לכל ענייני הצדקה בעיר ירושלים, לתמוך ולסעוד את העניים, והיה דורש וחוקר היטב אחר העניים הצנועים ונכבדים, ובפרט בערבי פסחים בהם היה מרבה ליתן להם קמחא דפסחא ושאר צרכי החג בשפע גדול ('ילקוט מעם לועז' פרשת אמור).

סיפור מופלא זה הביא גם הגאון רבי חזקיהו שמואל טאריקה, בספרו 'שותא דינוקא' (אזמיר תרכ"א), ויצא לפרש בזה את דברי הפסוק (תהלים ל ו'): **'כִּי רָגַע בְּאֶפֶס חַיִּים בְּרִצּוֹנוֹ בְּעָרֵב יְלִין בְּכִי וְלִבְקָר רִנָּה'**, ואלו דבריו: מעתה זה יהיה רמז הכתוב 'כי רגע באפו', כלומר, שהקב"ה כביכול חרה אפו על העיר לשחתה, על שוועת העני החסיד ההוא, שאין מרחם עליו. ותיכף ומיד 'חיים ברצונו', שהקב"ה חמל על העיר ונתן

יחטא', חטא הוא לשון חסרון, שאי אפשר לאדם לעשות טוב ולקיים את המצוה בשלימות בלי חסרון. וכל זה היה עד יום צאת בני ישראל מארץ מצרים, שבו נפסקה זוהמתו, ונתינת התורה היתה לתכלית ההנהגה אשר אלקים חשבה לטובה בעת הבריאה.

הנהגה בפסח נתבטל תאוות המאכל, ולכן כל מצות הפסח הם באים בענייני האכילה, אכילת מצות ומרורים וירקות וקרבת פסח, וכל עמל אדם לפיהו, ועל כן לא היה עבור מה לצוות ולדבר ממתנות עניים, שהרי אין אנו עסוקים בזה בימים אלו בהם כבר נתבטל כליל תאוות המאכל.

אבל בחג השבועות, שעיקר העבודה בו הוא במחשבה לקבל מלכות שמים ועול תורה, ומכל מקום על הלחם יחיה האדם, שעל כל פנים צריכים לאכול, על כן הוצרך לצוות לתת גם לעניים, וכמו כן בימי חג הסוכות, שעיקר העבודה הם במעשה, בענייני דירת עראי והכלים שיכנסו לתוכה, במצוות ארבעת המינים וחובת תשבו כעין תדורו, שכל צרכיהם יעשו בסוכה, שלא נתפרש בפוסקים שמצות סוכה היא רק האכילה בתוכה, רק על האכילה הוקבעה הברכה, והיות והאכילה היא צורך הגוף, על כן בא הציווי גם ליתן לעניים.

כל זה היה בימי קדם, אבל השולחן ערוך ויתר הפוסקים שנעשו להורות לנו את ההלכה בדורותינו, והלוא בימים אלו אנו אוכלים ושותים לצורך עצמנו, על כן הוצרכו חכמים להזהיר ולצוות על נתינת מעות חטיין לעניים, שהוא חיוב גם כן בחג הפסח, בדומה לשאר המועדות.

'פסח' בגימטריא 'קמח', וזהו המורגל בש"ס: 'קמחא דפסחא' ('אהבת שלום' פרשת במדבר).

אתה ובגך ובתך ועבדך ואמתך והלוי אשר בשעריך והגר והיתום והאלמנה אשר בקרבך במקום אשר יבחר ה' אלהיך לשכון שמו שם, וכן הוא אומר (שם פסוקים יג-יד): 'חג הסכת תעשה לך שבועת ימים באספף מנגנך ומיקבך. ושמחת בחגך אתה ובגך ובתך ועבדך ואמתך והלוי והגר והיתום והאלמנה אשר בשעריך', ואילו בחג הפסח לא מצינו ציווי שכזה, ומהו שבאה תקנת חז"ל אצל חג הפסח.

אלא ביאר הרה"ק מרימינוב, שאכן בימי קדם כלל לא הוצרכו לדבר אודות ענייני אכילה ושתייה בחג הפסח, שכן בימים אלו של המועד התבטלה תאוות האכילה לגמרי ולא היו עסוקים כלל בעניינים שכאלו, וכל מה שהיו אוכלים מצות ומרורים וקרבת פסח היה אכילה לשם שמים בלבד. אמנם ברבות הימים, שהיתה ירידת הדורות, והאנשים החלו לאכול גם בימים אלו להנאת גופם, הרי שלכן הוצרכו חכמים לתקן שיתנו מעות חטיין לקמחא דפסחא, כדי שגם לעניים יהיה מה לאכול כראוי להם.

ופתח דבריו יאיר, שקודם חטא אדם הראשון, שהיה גופו של אדם הראשון מזוכך יותר מנשמותינו, ותכלית הבריאה היתה לפרסם את אלקותו יתברך, שיידעו כל הברואים שבעולם את גדלות הבורא יתברך, כי אין יעלה על הדעת שנברא בעולם לא ידע מי עשאו ומי כוננו, וזה ענין רע מאוד כשאין הברואים יודעים את קונם, וזו הייתה תכלית העבודה.

אמנם תכלית זו לא הושלמה כתחילת המחשבה, וזאת מחמת חטא אדם הראשון, והגם שאדם הראשון לא נתחייב כל כך, שהרי אשתו פיתתה אותו ומאי דהוה הוה, אמנם מאז שחטא אדם הראשון אי אפשר לאדם לעשות שום מצוה בשלימות כראוי, וזו הכוונה בדברי הפסוק (קהלת ז ט) 'אין אדם צדיק בארץ שיעשה טוב ולא

לזכות

עופר פנחס בן צילה שיחי' קרן בת רונית שתחי' טל
 אדמונד שיחי' בן איזה < רונית בת ינינה יעל > בנימין בן אסתר וכל יוצאי חלציהם שיחי' <
 להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת

לעילוי נשמת

צילה בת דורה ומאיר ע"ה

קרוב אליך הדבר מאד

מקום גנוזותו של הרה"ק המלוכ"ן רבי מאיר אבוחצירא זיע"א - ה'בבא מאיר'

אוצר פניני החסידות

עולמות רוחניים מלאי אור וקדושה

גליון שבועי המלקט באומנות את עיקרי ויסודות אמרי תורתם של הצדיקים
 והיראים זיע"א אשר מתורתם אנו דולים ובזכותם אנו חיים וקיימים -
 מסודרים על פרשת השבוע ככתבם וכלשונם -

להצטרפות חייג עכשיו: 04-8628888 והגליון בדרך אליך